

Ч-01

Частина 1. ВСТУП ДО КУРСУ. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Ч-02

Частина 2. ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ: ОСНОВИ ТА СТРАТЕГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Ч-03

Частина 3. ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ: ОСНОВИ ТА СТРАТЕГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Ч-04

Частина 4. ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА ТА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Ч-05

Частина 5. ІНСТРУМЕНТИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ У ЗАПОБІГАННІ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Ч-06

Частина 6. МОНІТОРИНГ, ОЦІНЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Ч-07

Частина 7. РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ

Ч-08

Частина 8. ІТ-АРХІТЕКТУРА СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Ч-09

Частина 9. ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТООБІГ. РЕІНЖИНІРИНГ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Ч-10

Частина 10. ЕЛЕКТРОННІ ПОСЛУГИ

Ч-11

Частина 11. ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Ч-12

Частина 12. СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ, ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК НАВИЧОК ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Ч-13

Частина 13. ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ В СИСТЕМАХ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Ч-14

Частина 14. ЕЛЕКТРОННА ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Ч-15

Частина 15. ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ

МОНІТОРИНГ, ОЦІНЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

частина

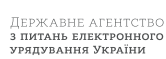

Київ • 2017

ISBN 978-966-2214-78-9

9 789662 214789

Публікація підготовлена за підтримки Швейцарської агенції розвитку та співробітництва в рамках програми «Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади», що реалізується Фондом Східна Європа та Фондом InnoVABridge спільно з Державним агентством з питань електронного урядування України.

Програма EGAP спрямована на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що допомагають вдосконалити якість врядування, покращують взаємодію влади та громадян та сприяють соціальним інноваціям в Україні.

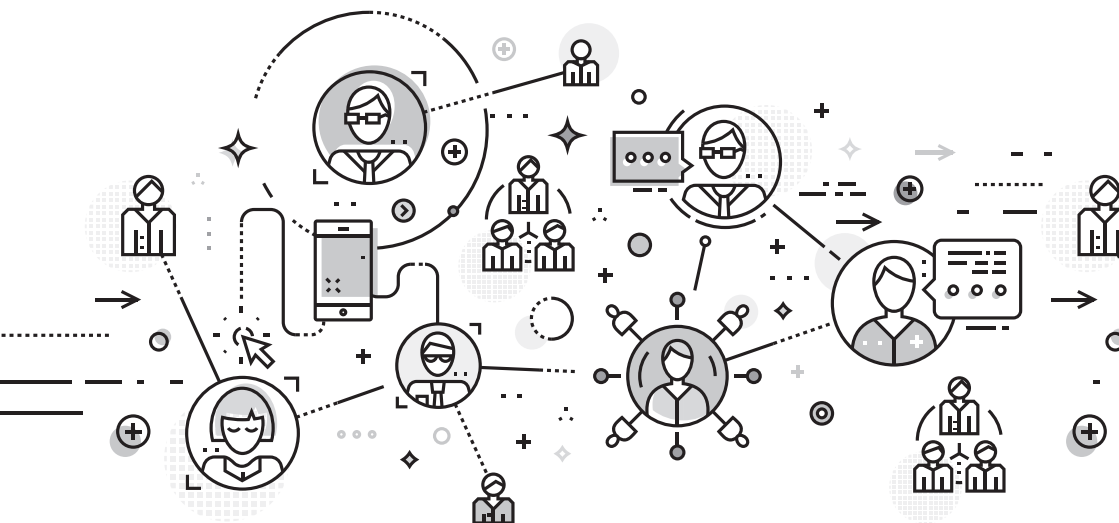
Більше про програму EGAP: egar.in.ua

ЕЛЕКТРОННЕ *та* ЕЛЕКТРОННА
УРЯДУВАННЯ ДЕМОКРАТІЯ
Навчальний посібник у 15 частинах

МОНІТОРИНГ, ОЦІНЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

частина

6

Київ • 2017

УДК 35.078:681.518

ББК 67.400+32.81

E45

*Схвалено Вченою радою Національної академії державного управління
при Президентові України (протокол № 240/11-10 від 24 листопада 2016 р.)*

Рецензенти

Орлов О. В., доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри інформаційних технологій і систем управління Харківського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України;

Лопушинський І. П., доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри державного управління та місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету;

Місников Ю. Г., доктор філософії, експерт з питань електронного урядування ООН, країн Європи та СНД;

Архипська О. І., експерт з урядування, Transparency International Україна, член Координаційної ради з питань реалізації в Україні Ініціативи Партнерство «Відкритий Уряд».

E45 **Електронне урядування та електронна демократія:** навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. – К., 2017.

Частина 6: Моніторинг, оцінювання та прогнозування розвитку системи електронно-урядування / [С. К. Полумієнко]. – К.: ФОП Москаленко О. М., 2017. – 64 с.

ISBN 978-966-2214-78-9

Видання містить навчальні матеріали для викладання теми «Моніторинг, оцінювання та прогнозування розвитку системи електронного урядування» та самостійної роботи тих, хто навчається. Викладаються основи формування національної інформаційної політики, відповідна базова модель ООН та засоби оцінки результатів цієї політики – методи індикативного аналізу рівня розвитку інформаційного суспільства та однієї з його найбільш важливих складових – розвитку електронного урядування. Наводяться індекс мережевої готовності, глобальний інноваційний індекс, індекс розвитку інформаційних технологій, Національна система індикаторів. Розглядаються індекси розвитку електронного урядування, електронної участі, а також інші підходи до індикативного аналізу. Наводяться рейтинги країн світу за цими індексами як приклади порівняння рівня розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування.

Для студентів і слухачів спеціальності «Публічне управління та адміністрування», слухачів курсів підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, студентів, що опановують питання електронного урядування та електронної демократії.

ISBN 978-966-2214-78-9

© Міжнародна благодійна організація
«Фонд Східна Європа», 2017

© С. К. Полумієнко, 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	5
1.1. Розвиток електронного урядування та електронної демократії як напрям національної інформаційної політики	5
1.2. Індекс мережевої готовності.....	13
1.3. Глобальний інноваційний індекс.....	17
1.4. Індекс розвитку інформаційно-комунікаційних технологій	19
1.5. Національна система індикаторів рівня розвитку інформаційного суспільства	22
Висновки	27
Запитання для самоконтролю	28
Рекомендована література.....	28
2. ОЦІНЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ	30
2.1. Індекс розвитку електронного уряду	30
2.2. Індекс електронної участі	35
2.3. Інші підходи до оцінювання розвитку електронного урядування	37
2.4. Моніторинг розвитку електронного урядування в Україні	40
Висновки	55
Запитання для самоконтролю	56
Рекомендована література.....	56
ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	58
ГЛОСАРІЙ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61
ПРИМІТКИ	63

ВСТУП

Інтеграція країни до глобального інформаційного суспільства є завданням, вирішення якого дозволяє забезпечити ефективність її життєдіяльності, високий рівень добробуту населення, конкурентоспроможність на світовому ринку тощо. Спроможність країни розв'язати це завдання, скористатися перевагами інформаційних технологій визначають за багатьма параметрами, серед яких: наявність відповідної національної політики, інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури, необхідної для розвитку інших інфраструктур суспільства; поширення технологічної грамотності, а також наявність засобів моніторингу та аналізу процесів розвитку¹.

Метою цього модуля є виклад основних методів моніторингу, оцінювання та аналізу процесів розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування, тобто відповідної національної політики. Для цього розглядаються визначені ЮНЕСКО основні напрями національної інформаційної політики, індекси та системи індикаторів, насамперед, індекси мережевої готовності, поширення інформаційних технологій, розвитку електронного урядування, необхідні для оцінки та аналізу її реалізації.

У результаті вивчення модуля ті, хто навчаються, зможуть *здобути знання* щодо: ключових факторів формування та аналізу процесів розвитку електронного урядування та інформаційного суспільства, а також *уміння*: формувати та вирішувати ці завдання на практиці, тобто матимуть підґрунтя для визначення ефективних управлінських рішень у цій сфері.

Державним службовцям і посадовим особам місцевого самоврядування, які самостійно опановують цей курс, доцільно звернути увагу на те, що методи індикативного аналізу надають можливість кількісної оцінки ключових факторів розвитку та можуть бути застосовані не тільки в сфері поширення та використання інформаційних технологій.

1. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

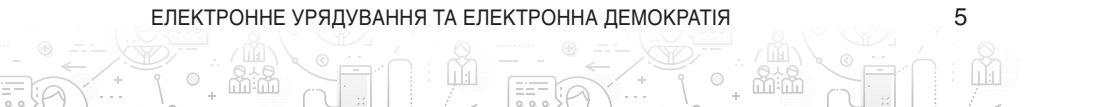
1.1. Розвиток електронного урядування та електронної демократії як напрям національної інформаційної політики

Важливість розвитку інформаційного суспільства, створення та реалізації відповідної національної політики та її стратегій відображаються в розробленій ЮНЕСКО Програмі «Інформація для всіх» та є базовою моделлю цієї програми. Ця модель може розглядатися як посібник з формулювання, визначення завдань національної інформаційної політики, вирішення їх на практиці. Викладені в моделі універсальні підходи не є обов'язковими, а лише пропонують напрямки руху, які мають ґрунтуватися на специфіці країни, її регіонів. Розглянемо ключові аспекти цієї базової моделі.

Державна політика може розглядатися як спроба органів влади вирішити питання суспільної важливості. Органи державної влади – на рівні міста, штату, провінції або країни в цілому, – розробляють відповідну політику, яка стосується законів, нормативних актів, рішень і дій. Вона також – напрямки дій осіб, відповідальних за прийняття рішень, які зазвичай називають «суспільними» або «загальнозначущими». У цілому державна політика – це комплекс цілей, ініціатив, рішень і дій, реалізованих урядом для вирішення проблем, які громадяни країни і сам уряд вважають на цей момент пріоритетними.

Якщо державну політику можна визначити як сукупність принципів, які забезпечують функціонування законодавчої системи кожної держави, то національна інформаційна політика (НІП) – це послідовний комплекс державних стратегій побудови та розвитку інформаційного суспільства, орієнтованих на глобальний і взаємозалежний соціальний, політичний, людський і технологічний розвиток суспільства, що забезпечує виробництво, застосування та рівне використання знань у всіх секторах.

НІП можна назвати стратегічним планом, національною, регіональною або місцевою програмою впровадження та освоєння

урядами, установами, співтовариствами та окремими громадянами переваг, які забезпечує побудова інформаційного суспільства. НІП – це магістраль, процес, спільна, відкрита та тривала в часі творча робота. Для проходження цієї магістраллю необхідно спроектувати її, створити й забезпечити всім учасникам можливість зручного перебування.

Визначення загальних цілей НІП включає такі завдання:

- активізація уваги осіб, відповідальних за прийняття рішень, до необхідності в терміновому порядку почати процес розробки або коригування національної інформаційної політики;
- створення консультативних експертних груп для надання допомоги державним службовцям та урядовим чиновникам, відповідальним за розробку НІП;
- залучення інших учасників (приватний сектор, науково-технічна сфера, громадські організації);
- визначення цілей подальшого розвитку;
- підготовка керівних принципів, визначення бюджету, співробітників, відповідальних за реалізацію НІП, а також графіка виконання робіт;
- складання програми дій НІП;
- діагностика національної або місцевої ситуації з позицій розвитку інформаційного суспільства, що включає аналіз:
 - ситуації в країні;
 - електронної готовності (готовності до повноцінної життєдіяльності в інформаційному суспільстві);
 - взаємозв'язку з міжнародною ситуацією для розуміння інформаційної ситуації та визначення проблем розвитку, які потрібно вирішити тощо.

Таким чином, діагностика стану розвитку суспільства формує підґрунтя для формулювання цілей та ключових завдань НІП, визначає можливості розвитку, методи та засоби оцінки, прогнозування та детального аналізу очікуваних результатів, у тому числі їх коригування в процесі подальшого розвитку.

Детальніше ключові складові інформаційної політики наведені в таблицях 1–2.

Таблиця 1

Структура національної інформаційної політики

1. Промислова та економічна політика
<i>Зайнятість населення</i> Підготовка кадрів Система стипендій для молодих технічних фахівців та інженерів Співробітництво університетів і підприємств Державні угоди з підприємствами сектора інформаційних технологій по кадровій політиці
<i>Індустрія інформаційних технологій</i> Політика підвищення продуктивності Підтримка індустрії інформаційних технологій (ІТ) Підготовка в галузі ІТ малих та середніх підприємств (МСП) Використання ІТ в управлінні МСП Співробітництво державного та приватного секторів Електронний бізнес Електронна комерція Технопарки, наприклад, конвергенція зусиль університетів та індустрії ІТ Податкова політика Соціальна відповідальність підприємств
2. Технологічна політика
<i>Технологічна політика та інноваційні системи</i> Належне застосування технологій при голосуванні в ході виборів Комп'ютерні мережі та державна політика Політика підвищення продуктивності праці
<i>Електронна безпека</i> Заходи із забезпечення безпеки в електронних мережах Боротьба з комп'ютерною злочинністю Конфіденційність Надійність Доступність ресурсів Технологічна відповідь на електронні погрози та ризики
3. Політика у сфері телекомунікацій
<i>Інфраструктура з'єднань</i> Державна політика Число домашніх господарств, оснащених комп'ютерами Число домашніх господарств із виходом в Інтернет і широким доступом

4-06

Частина 6. МОНІТОРИНГ, ОЦІНЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Впровадження широко зв'язку та його доступність
Створення та розвиток інфраструктури стаціонарного та стільникового зв'язку
Впровадження точок бездротового доступу та розширення зон покриття
Послуги для всіх
Взаємодія, у тому числі мережна
Фінансові засоби
Політика ліцензування
Загальні умови доступу на ринок
Виділення телефонних номерів
Регулювання завантаження мережі
Облік трафіку та виписки рахунків

4. Соціальна політика

Електронний уряд

Електронне управління та електронні послуги для громадян
Мобільне управління та мобільні послуги для громадян
Цифрові міста
Електронний цифровий підпис
Стандартизація державних послуг
Оперативна сумісність
Безпека даних

Освіта

Інформаційна грамотність
Потенціал ІТ
Навчальна програма інформаційного суспільства
Об'єднані школи
Підвищення кваліфікації педагогів
Оцінка освітніх програм
Освітній контент
Освітні портали
Університети в інформаційному суспільстві
Мережні університети
Нові професії інформаційного суспільства

Електронна охорона здоров'я

Навчання медичного персоналу роботі з ІТ
Мережі лікарень
Профілактичні заходи
Телемедицина

Телеепідеміологія

Забезпечення доступу до системи інформування населення з

питань охорони здоров'я

Системи страхування

Надомне обслуговування

Електронне медичне обслуговування осіб похилого віку

Національні, регіональні або місцеві мережі електронної охорони здоров'я

Доступ до інформації та знань

Установи освіти, науки та культури, у тому числі бібліотеки,

архіви та музеї, як пункти доступу до контенту

Здатність створення контенту, у тому числі електронного, на місцевих мовах та/або мовах корінних народів

Використання традиційних і нових ЗМІ для сприяння загальному доступу до інформації, культури та знань

Електронна інклюзивність і розмаїтість (використання ІТ і створення контенту)

ІТ і культурна спадщина

ІТ і гендерні питання

Багатомовність та полікультурність

ІТ для людей з обмеженими можливостями

ІТ для осіб похилого віку

Цифрові технології та соціальна нерівність

Захист навколишнього середовища

Повторне використання та відновлення електронних відходів

Остаточна утилізація електронних відходів

Державні угоди з підприємствами щодо утилізації електронних відходів

Вивчення міжнародного досвіду

Просвітницькі акції

Питання формування політики, стратегій, законодавства та наукові дослідження та розробки, пов'язані з усіма чотирма наведеними вище сферами та лежать в основі формування та аналізу НІП (табл. 2).

Структура національної інформаційної політики (продовження)

5. Політика, стратегії та законодавство
<i>Політика та стратегії</i>
Політика розвитку
Інформаційна політика та стратегія
Плани
Проекти
Програми дій
Секторальні стратегії та політика
Місцеві стратегії та політика
<i>Законодавство</i>
Законодавча база інформаційного суспільства
Національна цифрова політика в рамках окремих секторів
Постійно діючі цільові групи з законодавства інформаційного суспільства
Захист недоторканності приватного життя та персональних даних
Законодавство в сфері комп'ютерної злочинності
Електронний цифровий підпис і цифрова документація
Промислове регулювання
Нормативна база в сфері телекомунікацій
Інтелектуальна власність
Виробничі права, патенти та марки
Права споживачів
Електронна торгівля
6. Наукові дослідження та розробки
Національна науково-дослідна діяльність та інноваційні системи
Створення потенціалу
Співробітництво університетів і підприємств
Захист інтелектуальної власності
Міжнародне співробітництво
Наукові електронні мережі центрів наукових досліджень, розробок та інновацій
Поширення знань

Іншими словами, діагностика рівня розвитку інформаційного суспільства передбачає визначення, опис, вимірювання показників, що характеризують складові структури НІП, та формування на цій основі поточних та перспективних завдань органів влади.

ЮНЕСКО вказує такі важливі етапи процесу відпрацювання НІП:

- визначення загальних цілей і завдань політики (включає оцінку та аналіз ситуації для виявлення проблеми або ряду проблем, що вимагають рішення);
- встановлення цілей майбутнього розвитку;
- розподіл обов'язків (затвердження організацій та інших партнерів, що беруть участь у реалізації НІП);
- моніторинг, коригування та модифікація НІП.

Розробка чіткої державної інформаційної політики та її коригування сприяють вирішенню таких завдань органів публічної влади:

- проводити аналіз поточної ситуації у своїх галузях з погляду інформаційного суспільства, готовності до впровадження електронних технологій, для того, щоб державна політика ґрунтувалася на виявлених потребах і очікуваннях;
- співвідносити інформаційні стратегії із загальними національними стратегіями та політикою;
- виявляти загальні цілі, завдання та підходи;
- компенсувати порушення та неефективність ринкового механізму за допомогою законодавчих і нормативних рамок і надати доступ до засобів інформаційного суспільства тим соціальним групам і регіонам, які є неприбутковими з погляду приватних підприємств;
- виявляти галузеві цілі та включати їх у погоджену стратегію;
- запобігати появі роз'єданого сприйняття інформаційного суспільства;
- визначити схеми досягнення цілей;
- сприяти багатогалузевому та багатобічному співробітництву;
- запобігти дублюванню зусиль і розтрачання економічних, кадрових і технологічних ресурсів;
- сприяти моніторингу, оцінці та аналізу дій, що застосовуються тощо.

ЮНЕСКО виділяє такі етапи розробки та реалізації НІП (табл. 3).

Ці етапи, безумовно, включають постійний моніторинг усього процесу, взаємозалежних зворотних зв'язків та ітеративний аналіз у відповідності з очікуваними та одержаними результатами. Враху-

вання особливостей поширення інформаційних технологій, стану країни потребує єдиної національної політики, яка вимагає об'єднання зусиль держави, населення, бізнесу, громадських організацій, запровадження нових принципів партнерства, рівності та прозорості.

Таблиця 3

Основні етапи НПІ

Етап	Складові етапу
1. Розробка національної інформаційної політики.	1.1. Початковий етап. 1.2. Вихідні дані або фактори, що впливають на розробку НПІ. а. Політичні та економічні зовнішні фактори. б. Національні умови та внутрішні фактори. в. Секторальні інтереси. 1.3. Основні процеси даного етапу. а. Створення експертної групи. б. Визначення та запрошення учасників. в. Діагностика. г. Аналіз перешкод і стимулюючих факторів. д. Планування етапу реалізації. 1.4. Результати складання плану дій НПІ.
2. Реалізація політики.	2.1. Вихідні параметри етапу реалізації. 2.2. Підсумки етапу реалізації.
3. Перспективна діяльність.	3.1. Моніторинг. 3.2. Оцінка результатів. 3.3. Використання показників.

Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ) виділяє триступеневу модель, за якою країни або регіони рухаються у розвитку інформаційного суспільства².

Першим ступенем моделі є мережева готовність, яка відображається поширенням інфраструктури ІТ в суспільстві або країні, ступінь доступу приватних осіб, підприємств та організацій до цієї інфраструктури. Основним акцентом є доступ до ІТ.

Другий ступінь включає інтенсивність, ступінь впровадження ІТ, наголос робиться на навичках ефективного використання ІТ.

Третій ступінь характеризується ефективністю використання ІТ в конкретному суспільстві або регіоні.

Таким чином, МСЕ визначає, що вихід на заключний ступінь розвитку інформаційного суспільства означає становлення країни або регіону конкурентоспроможним гравцем в інформаційній економіці.

Згідно з концепцією МСЕ участь в інформаційному суспільстві неможлива за відсутності мережевої інфраструктури ІТ. Суспільство також не одержить переваг інформаційного суспільства без великого відсотка людей, у яких є знання і навички з максимального використання ІТ. Водночас, підхід МСЕ має переважно технологічний характер і не враховує складну взаємодію між культурними, соціальними, політичними та економічними чинниками, які грають істотну роль у визначенні статусу та становища країни, проте він забезпечує основи для вивчення і аналізу поширення та впливу ІТ.

Близький до цього підходу підхід, що використовується при розрахунку індексу мережевої готовності NRI Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ). Хронологічно індекс був одним з перших міжнародних індексів, які використовувались для порівняльного аналізу рівня розвитку інформаційного суспільства в країнах світу. Серед таких індексів, що пішли в історію – індекс цифрових можливостей DOI, цифрового доступу DAI, система індексів SIBIS та багато інших³.

Відмова від індексів пов'язана, крім певних організаційних обставин, насамперед, і з самим розвитком суспільства, що змінює вихідні завдання, які мають вирішуватися за допомогою індексів, наприклад, сьогодні замість цифрових можливостей вимірюють вже рівень поширення ІТ, про що йтиметься далі.

1.2. Індекс мережевої готовності

Індекс мережевої готовності NRI (Networked Readiness Index)⁴ розраховується за допомогою арифметичних операцій через 4 субіндекси, які, в свою чергу складаються з 10 компонент (pillar), останні – з наборів індикаторів. У наступній таблиці наведено значення цього індексу для України за результатами аналізу 2015 р. У першій колонці таблиці наведено субіндекси, їх складові та індикатори, у другій – рейтинг серед 143 країн світу, в останній – значення відповідного балу.

Таблиця 4

Індекс мережевої готовності NRI, Україна, 2015 р.

Субіндекси, їх складові та індикатори	Рейтинг	Бал
Індекс мережевої готовності	71	4.0
Субіндекс А: субіндекс середовища	104	3.6
Політичне та регуляторне середовище	122	3.0
Ефективність правотворчих органів	125	2.5
Закони, що стосуються ІКТ	97	3.5
Незалежність суддів	139	2.0
Ефективність правової системи при вирішенні спорів	128	2.6
Ефективність правової системи в складних регулюваннях	131	2.3
Захист інтелектуальної власності	128	2.7
Рівень піратства програмного забезпечення, відсотків до встановленого програмного забезпечення	91	83
Кількість процедур, необхідних для укладання контракту	18	30
Кількість днів, необхідних для укладання контракту	21	378
Бізнес та інноваційне середовище	77	4.2
Наявність новітніх технологій	113	4.1
Доступність венчурного капіталу	97	2.3
Загальна податкова ставка, % прибутку	121	52.9
Кількість днів для започаткування власного бізнесу	102	21
Кількість процедур для започаткування власного бізнесу	58	6
Інтенсивність конкуренції на місцевому рівні	101	4.7
Вища освіта, валовий коефіцієнт охоплення, %	13	79.7
Якість шкіл менеджменту	88	3.9
Урядові служби закупівель передових технологій	122	2.9
Субіндекс В: субіндекс готовності	28	5.6
Інфраструктура та цифровий контент	46	4.7
Виробництво електроенергії, кВтг / особу	53	5.2
Охоплення мобільною мережі, % населення.	39	99.9
Канал міжнародного Інтернет-трафіку, Кб/с на особу	51	52.9
Безпечні Інтернет-сервери / млн. населення.	72	26.5

Субіндекси, їх складові та індикатори	Рей- тинг	Бал
Прийнятність	10	6.6
Тарифи попередньо оплаченого стільникового зв'язку, \$ / хв.	49	0.19
Тарифи фіксованого широкосмугового Інтернету, \$/ міс.	6	14.10
Конкуренція Інтернету і телефонії	77	1.86
Кваліфікація	36	5.6
Якість системи освіти	72	3.7
Якість математичної та природничої освіти	30	4.8
Валовий коефіцієнт охоплення середньою освітою, %	39	97.8
Рівень грамотності дорослого населення, %	8	99.8
Субіндекс С: субіндекс використання	94	3.4
Індивідуальне використання	78	3.7
Абоненти мобільного зв'язку на 100 осіб	36	138.1
Особи, які використовують Інтернет, %	82	41.8
Домогосподарства з персональними комп'ютерами, %	75	40.5
Домогосподарства з доступом до Інтернету, %	70	43.7
Абоненти фіксованого широкосмугового Інтернету на 100 осіб.	69	8.8
Абоненти мобільного широкосмугового Інтернету на 100 осіб	107	5.4
Використання віртуальних соціальних мереж	89	5.4
Використання в бізнесі	78	3.5
Поглинання технологій на рівні фірм	100	4.2
Потенціал для інновацій	82	3.6
Патенти, заявки на млн. населення	52	3.3
Використання Інтернет «Бізнес для бізнесу»	72	4.7
Використання Інтернет «Бізнес для споживача»	40	5.1
Ступінь підготовки персоналу	92	3.8
Урядове використання	124	2.9
Важливість ІКТ для урядового бачення	136	2.7
Індекс урядового онлайн-сервісу (Government Online Service Index)	106	0.27
Урядовий успіх в просуванні ІКТ	115	3.5
Субіндекс D: субіндекс впливу (імпакту)	82	3.5

Субіндекси, їх складові та індикатори	Рейтинг	Бал
Економічний вклад	67	3.3
Вплив ІКТ на нові послуги та продукти	111	3.8
ІКТ-патенти, заявки на млн. населення	51	1.1
Вплив ІКТ на нові організаційні моделі	101	3.7
Науковість робочі місця, % робочої сили	37	33.7
Соціальний вклад	89	3.7
Вплив ІКТ на доступ до базових послуг	109	3.6
Доступ до Інтернету в школах	67	4.3
Використання ІКТ та ефективність уряду	118	3.3
Індекс електронної участі (E-Participation Index)	74	0.43

Як бачимо з таблиці 4, Україна, при загальному 71-му місці в світовому рейтингу, займає достатньо високі місця за індикаторами, що відображають мережеву готовність. Це стосується, насамперед, рівнів сприйняття та освіченості населення в сфері інформаційних технологій. Істотно знижують рейтинг політичні фактори, перш за все, урядове використання ІТ, політичне та регуляторне середовище. Також низькі значення індикаторів соціального вкладу ІТ, їх використання в бізнесі. Цього достатньо для істотного зменшення загальної оцінки. Загалом, рейтинг за індексом NRI має такий вигляд⁵.

Таблиця 5

Рейтинг за індексом мережевої готовності NRI по деяких країнах

Країна	2015		2014		2013	2012
	Рейтинг	Бал	Рейтинг	Бал	Бал	Бал
Сінгапур	1	6.0	2	5.97	5.96	5.86
Фінляндія	2	6.0	1	6.04	5.98	5.81
Швеція	3	5.8	3	5.93	5.91	5.94
Нідерланди	4	5.8	4	5.79	5.81	5.60
Норвегія	5	5.8	5	5.70	5.66	5.59
Швейцарія	6	5.7	6	5.62	5.66	5.61
США	7	5.6	7	5.61	5.57	5.56
Велика Британія	8	5.6	9	5.54	5.64	5.50
Люксембург	9	5.6	11	5.53	-	-
Японія	10	5.6	16	5.48	-	-
			

Країна	2015		2014		2013	2012
	Рейтинг	Бал	Рейтинг	Бал	Бал	Бал
Казахстан	40	4.5	38	4.58	4.32	4.03
Російська Федерація	41	4.5	50	4.30	4.13	4.02
...			...			
Тринідад і Тобаго	70	4.0	71	-	-	-
Україна	71	4.0	81	3.87	3.87	3.85

У цьому рейтингу Україна за рік перемістилася з 81 на 71 місце. Серед країн першої десятки найвищі темпи розвитку мережевої готовності зберігаються у Фінляндії, Сінгапура та Нідерландів. Водночас, середнє місце України в рейтингу вказує на відставання від передових країн світу саме у темпах розвитку інформаційного суспільства та необхідність змін у державній політиці з поширення ІТ-інфраструктури. Стабільне відставання від Тринідаду і Тобаго, що зберігається вже декілька років, слід вважати неприпустимим, але підняття в рейтингу на 10 місць вказує на певні зрушення в цій сфері.

1.3. Глобальний інноваційний індекс

Зазначене вище підтверджується й рейтингом за глобальним інноваційним індексом (Global Innovation Index)⁶, який розраховується декількома міжнародними організаціями, серед яких INSEAD (Світова бізнес-школа), WIPO – Світова організація з інтелектуальної власності та Корнельський університет. Загалом, розвиток інформаційних технологій корелює з інноваційним розвитком та стимулює його але й тут Україна продовжує відставати від інших країн, зокрема, від Монголії.

Таблиця 6

Глобальний інноваційний індекс ГІІ по деяких країнах

Країна	2016		2015		2014	2013	2012
	Рейтинг	Бал	Рейтинг	Бал	Бал	Бал	Бал
Швейцарія	1	66.28	1	68.3	64.3	66.59	68.2
Швеція	2	63.57	3	62.4	62.3	61.36	64.8

Країна	2016		2015		2014	2013	2012
	Рейтинг	Бал	Рейтинг	Бал	Бал	Бал	Бал
Велика Британія	3	61.93	2	62.4	62.4	61.25	61.2
США	4	61.40	5	60.1	60.1	60.31	57.7
Фінляндія	5	59.90	6	60.0	60.7	59.51	61.8
Сінгапур	6	59.16	7	59.4	59.2	59.41	63.5
Ірландія	7	59.03	8	59.1	56.7	57.91	58.7
Данія	8	58.45	10	57.7	57.5	58.34	59.9
Нідерланди	9	58.29	4	61.6	60.6	61.14	60.5
Німеччина	10	57.94	12	57.1	56.0	55.8	55.8
...							
Російська Федерація	43	38.50	48	39.3	39.1	37.20	37.9
...							
Монголія	55	35.74	66	36.4	37.5	35.82	36.5
Україна	56	35.71	64	36.5	36.3	35.78	36.1

Як і індекс мережевої готовності NRI, глобальний інноваційний індекс GII є ієрархічною конструкцією, у вершині якої знаходиться відношення інноваційної ефективності двох субіндексів, які обчислюються на основі індикаторів за допомогою арифметичних операцій, зокрема, через середні зважені величини. Структура індексу представлена в таблиці 7.

Таблиця 7

Структура Глобального інноваційного індексу GII

Відношення інноваційної ефективності						
Субіндекс інноваційного внеску					Субіндекс інноваційного виходу	
Інститути	Людський капітал та дослідження	Інфраструктура	Дослідження ринку	Дослідження в бізнесі	Знання та технологічні результати	Креативні результати

Відношення інноваційної ефективності						
Субіндекс інноваційного внеску					Субіндекс інноваційного виходу	
Політичне середовище	Освіта	ІКТ	Кредит	Працівники розумової праці	Створення знань	Нематеріальні активи
Регуляторне середовище	Вища освіта	Загальна інфраструктура	Інвестиції	Інноваційні зв'язки	Вплив знань	Креативні товари та послуги
Ділове середовище	Дослідження та розробки	Екологічна сталість	Торгівля, конкуренція та масштаб ринку	Засвоєння знань	Поширення знань	Інтернет-творчість

З таблиць 5 та 7 бачимо, що індекси NRI та GII, крім зазначеної кореляції між ними, мають багато спільного і у визначенні субіндексів та їх індикаторів.

1.4. Індекс розвитку інформаційно-комунікаційних технологій

Наведені індекси та одержані за їх допомогою рейтинги доповнює аналіз рівня поширення ІКТ в країнах світу за індексом розвитку інформаційно-комунікаційних технологій IDI (ICT Development Index), що визначається Міжнародним союзом електрозв'язку⁷ – ключовою організацією в сфері інформаційно-комунікаційних технологій.

Індекс IDI⁸ також будується за допомогою субіндексів та індикаторів, за допомогою яких вони обчислюються. Структура індексу представлена у таблиці 8.

Таблиця 8

Структура індексу розвитку інформаційно-комунікаційних технологій IDI

Індекс IDI					
Субіндекс доступу до ІТ (вага – 40%)		Субіндекс використання ІТ (вага – 40%)		Субіндекс ІТ-кваліфікації (вага – 20%)	
Індикатор	Вага, %	Індикатор	Вага, %	Індикатор	Вага, %
Кількість абонентів фіксованого телефонного зв'язку на 100 осіб	20	Відсоток осіб, що використовують Інтернет	33	Рівень грамотності дорослого населення	33
Кількість абонентів мобільного рухомого телефонного зв'язку на 100 осіб	20	Кількість абонентів фіксованого широкого доступу на 100 жителів	33	Охоплення середньою освітою	33
Пропускна здатність міжнародного Інтернет (біт/с) на одного користувача	20	Кількість активних абонентів фіксованого широкого доступу на 100 жителів	33	Охоплення вищою освітою	33
Відсоток домогосподарств, що мають комп'ютер	20				
Відсоток домогосподарств, що мають доступ до Інтернету	20				

Одержані від статистичних органів та консалтингових компаній дані щодо значень наведених індикаторів нормуються. Індикатори визначаються так, щоб вони набували значення у відповідності з певним потрібним їх діапазоном – наприклад, здебільшого індикатор набуває значення від 0 до 1, що зокрема, відображено у визначенні кількості абонентів на 100 осіб (див. табл. 8).

Одержані значення перемножуються з ваговими коефіцієнтами, що дає значення відповідного субіндексу, ця ж процедура повторюється далі при обчисленні індексу IDI.

За підсумковим значенням індексу складаються рейтинги країнах світу, його окремих регіонах (див. табл. 9, де наведено рейтинг по 150 країнах).

Таблиця 9

Індекс IDI розвитку інформаційно-комунікаційних технологій по деяких країнах

Країна	Рейтинг 2015	Індекс 2015	Рейтинг 2010	Індекс 2010
Республіка Корея	1	8,93	1	8,64
Данія	2	8,88	4	8,18
Ісландія	3	8,86	3	8,19
Велика Британія	4	8,75	10	7,62
Швеція	5	8,67	2	8,43
Люксембург	6	8,59	8	7,82
Швейцарія	7	8,56	12	7,60
Нідерланди	8	8,53	7	7,82
Гонконг, Китай	9	8,52	13	7,41
Норвегія	10	8,49	5	8,16
...				
Російська Федерація	45	6,91	46	5,57
...				
Тринідад і Тобаго	70	5,57	65	4,58
...				
Україна	78	5,23	69	4,41

Провідними країнами за індексом IDI залишаються: Корея, Швеція, Ісландія, Данія та ін., що, насамперед, пов'язано з темпами розвитку. Стабільність цих темпів демонструє Російська Федерація, Тринідад і Тобаго та інші країни, включно з Україною, яка через

істотне відставання темпів розвитку країни від міжнародних перейшла з 69 на 78 місце. У той же час, виходячи зі значення індексу, Україна за визначенням МСЕ відноситься до розвинутих країн (значення індексу яких коливається в межах 3,78–8,34).

Для детальнішого аналізу розвитку інформаційного суспільства МСЕ проводить порівняння рівня ІТ-розвитку країн по окремих субіндексах та індикаторах, використовує індекс кошику цін на ІТ-послуги тощо.

Збором інформації займається істотна кількість компаній, фахівців, експертів з різних питань розвитку інформаційного суспільства. Загалом, визначення індексів та індикаторів є дуже кропіткою та масштабною роботою. Частково інформація одержується з національних статистичних джерел, що, певним чином, впливає на якість та величину одержаних оцінок. Зокрема, по окремих, наведених вище індикаторах за даними національних компаній, Україна має більші оцінки, насамперед, кількості користувачів Інтернету, покриття мобільним зв'язком. Втім Державна служба статистики України замість кількості користувачів використовує кількість абонентів (фактично – підключень) Інтернету, що десь в 3 рази зменшує відповідну національну оцінку. За даними мобільних операторів покриття по Україні більше 95%, але в міжнародних оцінках замість цієї величини використовується оцінка 90–95%, що на 10–20 позицій зменшує рейтинг країни по цьому індикатору та відповідно впливає на підсумковий індекс.

Отже, визначення індикаторів та подальше їх порівняння вимагають достовірної, регулярної та узгодженої інформації, що є ключовим завданням при їх формуванні та розрахунку.

1.5. Національна система індикаторів рівня розвитку інформаційного суспільства

Для аналізу процесів становлення інформаційного суспільства в Україні Інститутом телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України спільно з колишнім Державним агентством з питань науки, інновацій та інформатизації України було розроблено Національну систему індикаторів оцінки розвитку інформаційного суспільства, затверджену Постановою Кабінету Міністрів України № 1134 від 28.11.2012 р.

Ця система ґрунтується на міжнародних підходах, але враховує національну специфіку та пріоритетні завдання розвитку інформаційного суспільства в країні^{9,10}. На відміну від міжнародних систем, які проводять аналіз на рівні окремих країн, Національна система зорієнтована на регіональний рівень, що дозволяє визначити конкретні завдання просування інформаційних технологій в життєдіяльність окремих областей країни.

В основі системи лежить такий перелік індикаторів (у процесі прийняття зазначеної постанови КМУ його було неістотно змінено).

Таблиця 10

Показники Національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства

Код	Назва індикатора
1	Кількість Інтернет-користувачів у розрахунку на 100 осіб.
2	Кількість Інтернет-користувачів широкосмугового доступу в розрахунку на 100 осіб.
3	Частка користувачів мобільного Інтернету, відсотків до загальної кількості Інтернет-користувачів.
4	Частка витрат на програмне забезпечення, відсотків до загальних витрат на інформаційні технології.
5	Рівень обчислювальної потужності інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури.
6	Кількість домогосподарств, що мають комп'ютери, у розрахунку на 100 домогосподарств.
7	Рівень концентрації населення в зоні покриття рухомого (мобільного) зв'язку.
8	Рівень розвитку рухомого (мобільного) зв'язку.
9	Дохід від надання послуг рухомого (мобільного) зв'язку.
10	Кількість власників телефонів фіксованого зв'язку на 100 осіб.
11	Рівень якості ліній фіксованого зв'язку.
12	Потенційний попит на товари, роботи і послуги у сфері інформаційних технологій.
13	Рівень конкурентоспроможності ринку інформаційних технологій.
14	Частка науково-дослідних організацій сфери інформаційних технологій, відсотків до загальної кількості науково-дослідних організацій.

Код	Назва індикатора
15	Рівень розвитку інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури.
16	Рівень регуляторного навантаження у сфері інформаційних технологій.
17	Рівень дотримання авторських прав на програмне забезпечення.
18	Рівень підтримки діяльності суб'єктів підприємницької діяльності у сфері інформаційних технологій.
19	Ефективність законодавства, що регулює діяльність у сфері інформаційних технологій.
20	Рівень технологічного розвитку.
21	Рівень використання інформаційних технологій підприємствами та організаціями.
22	Рівень інноваційної активності.
23	Рівень використання науковцями інформаційних технологій.
24	Рівень використання науковцями та дослідниками Інтернету.
25	Рівень інформатизації бібліотек.
26	Рівень розвитку електронного урядування.
28	Рівень застосування інформаційних технологій органами виконавчої влади для проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики.
27	Рівень використання Інтернету і засобів телекомунікації населенням.
29	Рівень інформаційної безпеки.
30	Рівень застосування інформаційних технологій у закладах освіти.
31	Рівень застосування інформаційних технологій у закладах охорони здоров'я.

На основі системи індикаторів було розроблено та апробовано на практиці методика розрахунку інтегрального індексу проникнення ІТ в життєдіяльність суспільства (методика так і не була прийнята через організаційні проблеми, зміну влади та ін.).

Згідно з цією методикою, спочатку утворюються агрегати – проміжні оцінки, які складаються з наборів індикаторів, наведених у таблиці 10:

- агрегат W – ступінь розвитку телекомунікацій та апаратно-програмних засобів, розраховується як середнє арифметичне значення індикаторів 1–11;
- агрегат M – ступінь наукового, економічного та інституціонального забезпечення розвитку ІТ, розраховується як середнє арифметичне значення індикаторів 12–20, 22;
- агрегат P – ступінь використання ІТ населенням, органами державного управління та місцевого самоврядування, який розраховується як середнє арифметичне значення індикаторів 26–29;
- агрегат F – використання ІТ підприємствами та організаціями, який розраховується як середнє арифметичне значення індикаторів 21, 23–25, 30, 31.

На другому етапі, на основі агрегатів утворюються два субіндекси – рівень розвитку інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури (ІТІС) та рівень використання ІТІС:

$$D = e^{(1+W)} \cdot e^{(1+M)}, \quad U = e^{(1+P)} \cdot e^{(1+F)}$$

Індекс ІТS проникнення ІТ в українське суспільство є сумою:

$$ІТS = D + U.$$

Цей індекс відповідає національному рівню.

На регіональному рівні використовується регіональний індекс ІТS – RІТS рівня проникнення ІТ по регіонах України. При розрахунку індексу RІТS з вихідного набору індикаторів (табл. 10) відкидаються індикатори, які є загальнодержавними характеристиками.

При цьому наведені агрегати, як і раніше, розраховуються як середнє арифметичне значення, але скороченого переліку індикаторів:

- W – індикатори: 1–3, 6–11;
- M – індикатори: 12, 14;
- P – індикатори 26–28;
- F – індикатори 21–25, 30, 31.

На основі одержаних значень індексу RІТS утворюється рейтинг, який відображає порівняльний стан регіонів щодо проникнення ІТ в суспільство. Чим вище значення RІТS, тим вище рейтинг регіону.

У 2013 р. згідно з наведеною методикою був проведений аналіз рівня розвитку інформаційного суспільства у розрізі регіонів України

(табл. 11). За індексом RITS м. Київ істотно випереджав інші регіони України, за ним ішли Запорізька, Одеська та Івано-Франківська області. Слід зазначити, що значення індексу по Києву майже вдвічі перевищувало значення по областях-аутсайдерах.

Таблиця 11

Індекс RITS по регіонах України (2013 р.)

Регіон	Рейтинг	Індекс RITS
м. Київ	1	52,76
Запорізька	2	41,64
Одеська	3	38,93
Івано-Франківська	4	38,16
Хмельницька	5	36,45
Черкаська	6	36,07
Донецька	7	35,97
Сумська	8	35,43
Миколаївська	9	35,39
м. Севастополь	10	35,37
Рівненська	11	34,72
Харківська	12	34,21
Кіровоградська	13	34,12
Чернігівська	14	33,26
Житомирська	15	33,24
Полтавська	16	32,98
Дніпропетровська	17	32,85
Львівська	18	32,68
Волинська	19	32,58
Вінницька	20	31,95
Київська	21	31,95
Автономна Республіка Крим	22	31,69
Чернівецька	23	31,61
Тернопільська	24	31,52
Закарпатська	25	30,91
Херсонська	26	30,70
Луганська	27	30,63

Слід зауважити, що за рівнем поширення ІТ Київ вже давно перевищує середньосвітові значення відповідних індексів. Виходячи з

цього, подальший розвиток інформаційного суспільства в Україні може виглядати як «підтягування» інших регіонів до київського рівня. За допомогою Національної системи ця робота може виглядати як сукупність конкретних заходів, спрямованих на підвищення того чи іншого індикатора в залежності від регіону.

Більшість індикаторів ґрунтується на даних Держстату України¹¹, також широко використовувалися дані консалтингових компаній, асоціацій, інформаційних агентств.

Однак, Держстат, загалом, не веде систематичного спостереження щодо розвитку та поширення інформаційних технологій, воно має єдиноразовий характер. Окремі неповні, але все ж таки регулярні, дані можна знайти в спостереженнях та даних щодо розвитку телекомунікацій та зв'язку, в тому числі стільникового. При формуванні значень індикаторів використовуються й дані з чисельності населення, доходів за різними видами економічної діяльності, інноваційного та інвестиційного плану, що знаходяться в різних статистичних формах, які представлені на сайті Держстату¹².

Висновки

1. Виходячи з проведеного аналізу різнобічних індексів рівня розвитку інформаційного суспільства, Україна поступово рухається в напрямку подальшого поширення використання інформаційних технологій в життєдіяльності суспільства та займає, хоча й низьке, але вище за середнє місце у світових рейтингах.

2. Цей рух, у порівнянні зі світовими темпами, достатньо повільний, і це призводить до відставання України від передових країн світу. Україна відстає не тільки за місцем, а й за істотно нижчими значеннями індексів та індикаторів, що створює великий сукупний розрив.

3. В Україні немає однозначної, достовірної та регулярної статистики щодо поширення інформаційних технологій, розвитку інформаційного суспільства. Вад цієї статистики теж призводять до низьких місць країни у світових рейтингах. Зауважимо, що рейтинги слугують основою й для міжнародної оцінки потенціалу країни на світовій арені.

4. Слід зауважити, що розвиток ІТ корелює з розвитком інновацій, безпосередньо впливає на конкурентоспроможність національної економіки, відіграє вирішальну роль у наукових дослідженнях та освіті.

Запитання для самоконтролю

1. Діагностика яких складових національної інформаційної політики дозволяє визначити рівень розвитку інформаційного суспільства?
2. За якими індикаторами розраховується Індекс мережевої готовності?
3. Які субіндекси визначають глобальний інноваційний індекс?
4. Якою є структура індексу розвитку інформаційно-комунікаційних технологій?
5. Які індикатори складають Національну систему індикаторів оцінки розвитку інформаційного суспільства?

Рекомендована література

1. Інформаційна політика України: європейський контекст: монографія / Л.В. Губерський, Є.Є. Камінський, Є.А. Макаренко та ін. – К.: Либідь, 2007. – 360 с.
2. Колпаков В.К. Адміністративне право України: навч. посіб. / В.К. Колпаков. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 544 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-7900.html>).
3. Передумови становлення інформаційного суспільства в Україні / Баховець О.Б., Грінченко Т.О., Гуляев К.Д., Полумієнко С. К. та ін.; за ред. С.О. Довгого. – К.: Азимут-Україна, 2008. – 288 с.
4. Полумієнко С.К. ІТ-проекція технологічного розвитку України / Полумієнко С.К., Рибаків Л.О., Грінченко Т.О.; за ред. С.О. Довгого. – К.: Азимут-Україна, 2011. – 184 с.

-
5. Юсупов Р.М. Научно-методологические основы информатизации / Юсупов Р.М., Заболотский В.П. – СПб.: Наука, 2000. – 455 с.
 6. Ліпкан В.А. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції / Ліпкан В.А., Максименко Ю.Є., Желіховський В.М. – К.: КНТ, 2006. – 280 с.
 7. Национальная информационная политика: базовая модель; пер. с англ. – М.: МЦБС, 2010. – 172 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.ifapcom.ru/files/News/Images/2010/nip_rus.pdf.
 8. Полумієнко С.К. Про рівень розвитку інформаційного суспільства в Україні / Полумієнко С.К., Рибаків Л.О. // Наука та інновації. – 2012. – Т. 8, № 6. – С. 84 – 89.
 9. Bornman E. The Mobile Phone in Africa: Has It Become a Highway to the Information Society or Not? // Contemporary Educational Technology. – 2012. – № 3(4). – P. 278 – 292. – Access mode: <http://www.cedtech.net/articles/34/343.pdf>.
 10. The Networked Readiness Index. – Access mode: <http://reports.weforum.org/global-information-technology-report-2015/network-readiness-index/>.
 11. Global Innovation Index. – Access mode: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2016-report>
 12. ICT Development Index. – Access mode: <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/publications/mis2015/methodology.aspx>

2. ОЦІНЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

2.1. Індекс розвитку електронного уряду

Рівень розвитку електронного урядування оцінюється Департаментом з економічних і соціальних питань ООН (UNDESA) починаючи з 2003 р. за індексом EGDI (E-Government Development Index)¹², що робиться раз на два роки¹³.

Індекс EGDI є композитним індексом, що утворюється через сукупність інших (суб) індексів та використовується для вимірювання готовності та потужності національних адміністрацій у використанні інформаційно-комунікаційних технологій для надання інформаційних послуг населенню, бізнесу та застосування самими органами влади. Індекс є корисним підґрунтям для урядовців, політиків, дослідників і представників громадянського суспільства та приватного сектора для одержання більш глибокого розуміння порівняльного положення країни в сфері створення та використання електронного уряду.

Згідно з останніми звітами за індексом EGDI було складено такий рейтинг:

Таблиця 12

Індекс розвитку електронного уряду EGDI по деяких країнах

Країна	Рей- тинг	Значення індексу	Рей- тинг	Значення індексу	Рей- тинг	Значення індексу
	2016		2014		2012	
Велика Британія	1	0,919	8	0,870	3	0,90
Австралія	2	0,914	2	0,910	12	0,84
Республіка Корея	3	0,891	1	0,946	1	0,93
Сінгапур	4	0,883	3	0,908	10	0,85
Фінляндія	5	0,882	10	0,845	9	0,85
Швеція	6	0,870	14	0,823	7	0,86
Нідерланди	7	0,866	5	0,889	2	0,91
Нова Зеландія	8	0,865	9	0,864	13	0,84

Країна	Рейтинг	Значення індексу	Рейтинг	Значення індексу	Рейтинг	Значення індексу
	2016		2014		2012	
Данія	9	0,851	16	0,816	4	0,89
Франція	10	0,846	4	0,894	6	0,86
Японія	11	0,844	6	0,887	16	0,80
США	12	0,842	7	0,875	5	0,87
...						
Російська Федерація	35	0,722	27	0,730	27	0,73
...						
Україна	62	0,608	87	0,503	68	0,57

Рейтинг розраховується з урахуванням показників 193 країн світу. Слід зазначити, що незважаючи на здавалося би істотну зміну місць в цьому рейтингу, група країн-лідерів (група з дуже високим рівнем розвитку), особливо не змінюється вже 13 років, протягом яких проводяться дослідження. Радує істотне підвищення місця України на цілих 25 позицій, хоча серед європейських країн Україна займає в рейтингу третє з кінця місце, обійшовши лише Албанію та Македонію. У той же час, Україна входить до групи 65 країн з високим рівнем розвитку електронного урядування, що відображається значенням індексу EGDI в межах 0,5–0,75.

Індекс розвитку електронного уряду EGDI ґрунтується на трьох субіндексах:

- OSI (Online Service Index) – онлайн-сервісів, розраховується UNDESA;
- ТІІ (Telecommunication Infrastructure Index) – телекомунікаційної інфраструктури, розраховується МСЕ;
- НСІ (Human Capital Index) – людського капіталу, розраховується ЮНЕСКО спільно з ПРООН.

При обчисленні EGDI розраховується як середнє арифметичне цих трьох попередньо нормалізованих субіндексів:

$$EGDI = 1/3 (OSI_{\text{normalised}} + ТІІ_{\text{normalised}} + НСІ_{\text{normalised}}).$$

Метою нормалізації є забезпечення незалежності індексу EGDI від якої-небудь з його складових, яка має найбільше відхилення. Крім

цього, нормалізація дозволяє забезпечити коливання індексу EGDI в межах від 0 до 1, а також однакову вагу кожного з його субіндексів.

Методологічно EGDI є незмінним на всьому проміжку часу досліджень розвитку електронного уряду. У той же час проводились коригування відповідних обстежень, окремих складових індикаторів з урахуванням нових тенденцій розвитку електронного уряду, нових знань та передової практики у сфері електронного уряду, змін технологій та інших факторів, включаючи методи збору даних.

Індекс онлайн-сервісів OSI¹⁴ вимірює здатність і готовність уряду надавати послуги та спілкуватися зі своїми громадянами в електронному вигляді. Індекс будується як 4-ступенева модель онлайн-доступності національних державних органів. Більш високі щаблі цієї моделі мають більший вплив на індекс.

Індекс формується в результаті експертного аналізу, що проводиться ООН та іншими залученими компаніями, експертами, волонтерами по країнах-учасницях ООН.

На першому ступені оцінюється наявність інформаційної служби, тобто наявність веб-сайту уряду, що надає інформацію громадянам у зручному для користувача вигляді та забезпечує посилання на міністерства та інші гілки влади. Проведений аналіз показав, що жодна з країн не має значення нижче 75%, тобто принаймні 75% питань, що відповідають цій стадії, оцінюються позитивно.

Другий ступінь – розширена інформаційна служба; в основному перевіряється, чи дозволяє урядовий веб-сайт односторонній або простий двосторонній обмін даними між владою та громадянами.

Третій ступінь – надання трансакційних послуг; вимірюється як працює двосторонній зв'язок між національною адміністрацією та громадянами, включаючи можливість обробки широкого спектру послуг в Інтернеті, а також запитувати і отримувати матеріали з державної політики.

Четвертий ступінь – пов'язані послуги; вимірюється здатність уряду приймати попереджувальні заходи у веб-додатках версії 2.0 та забезпечувати широкий спектр спеціально розроблених урядових електронних послуг для різних сегментів громадян.

Індекс телекомунікаційної інфраструктури ТІІ є середнім арифметичним наступних п'яти індикаторів:

- кількість Інтернет-користувачів на 100 жителів (які користувались Інтернетом з будь-якої точки протягом трьох місяців);

- кількість фіксованих телефонних ліній на 100 жителів (з'єднаних з кінцевим обладнанням користувача);
- кількість абонентів мобільного зв'язку на 100 жителів (кількість підписок або абонентів протягом трьох місяців);
- кількість бездротових широких підключень на 100 жителів (сума засобів широкого супутникового зв'язку, наземних фіксованих бездротових широких точок доступу та активних мобільних широкого кола абонентів мережі Інтернет спільного користування);
- кількість абонентів фіксованого широкого доступу на 100 жителів (включає фіксовані підписки на високошвидкісний доступ до мережі Інтернет спільного користування – з'єднання TCP/IP на швидкостях рівних або більших, ніж 256 Кбіт/с).

Індекс людського капіталу НСІ включає чотири індикатори, а саме:

- рівень грамотності дорослого населення, визначається як відсоток людей у віці від 15 років і старше, хто може з розумінням читати та писати прості речення про їх повсякденне життя. (вага індикатора дорівнює 1/3);
- валовий комбінований коефіцієнт охоплення первинною (початковою), вторинною (середньою) та третинною (вищою) освітою, розраховується як кількість учнів (студентів) незалежно від віку в процентному відношенні до осіб відповідного віку (вага індикатора – 2/9);
- очікуване число років шкільного навчання – загальне число років навчання, на яке може розраховувати дитина для отримання освіти в майбутньому за умови, що ймовірність її перебування в школі в будь-якому конкретному віці дорівнює поточному віковому коефіцієнту охоплення (вага індикатора – 2/9);
- середня кількість років навчання – середнє число років освіти дорослого населення країни (25 років і старше), за винятком років, проведених у повторних класах (вага індикатора – 2/9).

Вага індикаторів індексу НСІ враховується при обчисленні шляхом перемноження значення індикатора та вагового коефіцієнта та

подальшого сумування одержаних результатів; одержана сума й відповідатиме значенню індексу.

Наведемо для порівняння рейтинг 2016 р. країн-лідерів та України з урахуванням субіндексів індексу EGDI.

Таблиця 13

Індекс EGDI та його субіндекси по деяких країнах

Країна	Рейтинг	Індекс EGDI	Субіндекс OSI	Субіндекс ТП	Субіндекс НСІ
Велика Британія	1	0,919	1.0000	0.8177	0.9402
Австралія	2	0,914	0.9783	0.7646	1.0000
Республіка Корея	3	0,891	0.9420	0.8530	0.8795
Сінгапур	4	0,883	0.9710	0.8414	0.8360
Фінляндія	5	0,882	0.9420	0.7590	0.9440
Швеція	6	0,870	0.8768	0.8134	0.9210
Нідерланди	7	0,866	0.9275	0.7517	0.9183
Нова Зеландія	8	0,865	0.9420	0.7136	0.9402
Данія	9	0,851	0.7754	0.8247	0.9530
Франція	10	0,846	0.9420	0.7502	0.8445
Японія	11	0,844	0.9420	0.7136	0.9402
США	12	0,842	0.9275	0.7170	0.8815
...					
Україна	62	0,608	0.5870	0.3968	0.8390

Для підвищення свого місця в рейтингу Україні слід звернути особливу увагу на розвиток телекомунікаційної інфраструктури та державні онлайн-сервіси, а також на якість інформації, що надається в міжнародні організації або використовується ними, враховуючи зроблені вище зауваження щодо даних, необхідних для визначення індикаторів та індексів.

Проведений фахівцями ООН аналіз вказує на те, що існує сильна кореляція між індексом EGDI розвитку електронного уряду та індексом сприйняття корупції СРІ¹⁵. Країни з високим рівнем корупції в державному секторі, як правило, мають погану оцінку їх здатності надавати державні послуги за допомогою ІКТ, у тому числі відкриті урядові дані.

Створення електронного уряду безумовно може бути пов'язано з прихильністю державних установ до забезпечення прозорості та

підзвітності, тобто до заходів по боротьбі з корупцією. Електронний уряд може також підвищити довіру до уряду та його сприйняття людьми.

2.2. Індекс електронної участі

Індекс електронної участі EPI (E-Participation Index)¹⁶ використовується ООН як додатковий індекс до індексу розвитку електронного уряду EGDI. Він розширює масштаб огляду проблеми, зосереджуючи увагу на наданні інтерактивних інформаційних послуг громадянам.

Індекс включає три складові, які відображають повноту реалізації окремих факторів електронної участі:

- електронне (e-) інформування – складова, що передбачає участь громадян шляхом надання їм урядової інформації з правом доступу до інформації або без нього;
- електронне (e-) консультування – залучення громадян у вигляді їх внесків до обговорення питань державної політики та послуг;
- електронне (e-) прийняття рішень – розширення прав і можливостей громадян шляхом спільного проектування варіантів політичних рішень, продукції, послуг та умов їх надання.

Індекс EPI країни відображає механізми електронної участі, запропоновані її урядом у порівнянні з усіма іншими країнами. Мета цього заходу – не призначати будь-які конкретні практики, а, скоріше, запропонувати розуміння того, як країни використовують онлайн-інструменти для стимулювання взаємодії між громадянами та урядом, а також між громадянами на суспільну користь. Індекс EPI є якісною оцінкою, яка одержується на основі аналізу наявності та відповідності послуг та участі громадян, доступних на урядових сайтах, порівняльний рейтинг країн дається в ілюстративних цілях і повинен служити тільки як індикатор тенденцій у сфері сприяння залученню громадян. Як і у випадку з EGDI, EPI не є абсолютним виміром електронної участі, а, швидше, є спробою відобразити порівняльну продуктивність електронної участі по різних країнах в певний момент часу.

EPI також визначається шляхом експертних обстежень. Ці обстеження включають сукупність питань з електронної участі та поточних

тенденцій та умов того, як уряди залучають своїх громадян до відпрацювання державної політики, її здійснення та оцінки. Зазвичай ці питання публікуються та розповсюджуються державними органами. Питання відображають наявність інформації про права громадян з доступу до урядової інформації, зворотний зв'язок з громадянами щодо покращення державних онлайн-послуг, інструменти громадської думки щодо політики шляхом обговорення через соціальні медіа, онлайн-опитування та Інтернет-форуми.

Математично ЕРІ нормалізується через відношення різниці оцінки для даної країни та найнижчого балу для будь-якої країни до різниці найвищої та найнижчої оцінок для всіх країн. Наприклад, якщо країна «х» має оцінку електронної участі 29, де найменше значення будь-якої країни дорівнює 0, а найвище дорівнює 38, то нормоване значення індексу для країни «х» буде виглядати так:

$$ЕРІ(\text{країна «х»}) = (29-0)/(38-0) = 0,7632.$$

У 2016 р. за індексом ЕРІ склався наступний рейтинг:

Таблиця 14

Індекс електронної участі ЕРІ та його складові по деяких країнах

Рейтинг	Країна	ЕРІ	Е-інформація, %	Е-консультація, %	Е-прийняття рішень, %
1	Велика Британія	1.000	100.0	100.0	100.0
2	Австралія	0.983	100.0	100.0	85.7
2	Японія	0.983	100.0	94.7	100.0
4	Республіка Корея	0.966	97.1	100.0	85.7
5	Нідерланди	0.949	97.1	94.7	85.7
5	Нова Зеландія	0.949	97.1	94.7	85.7
7	Іспанія	0.932	100.0	94.7	57.1
8	Італія	0.915	94.1	94.7	71.4
8	Канада	0.915	97.1	84.2	85.7
8	Сінгапур	0.915	94.1	100.0	57.1
8	Фінляндія	0.915	97.1	89.5	71.4
12	США	0.898	97.1	100.0	28.6
12	Франція	0.898	100.0	84.2	57.1
	»»				

Рейтинг	Країна	ЕРІ	Е-інформація, %	Е-консультація, %	Е-прийняття рішень, %
32	Бахрейн	0.745	85.3	73.7	28.6
32	ОАЕ	0.745	91.2	73.7	0.0
32	Російська Федерація	0.745	91.2	63.2	28.6
32	Україна	0.745	76.5	84.2	42.9
32	Чилі	0.745	82.4	78.9	28.6

Країни з однаковим значенням мають однакове місце, розташовані в алфавітному порядку без деталізації їх місця. Авторами та дослідниками індексу ЕРІ зауважується, що порівнювати цей рейтинг по інших роках треба дуже обережно через зміну питань в опитуваннях, суб'єктивність окремих оцінок тощо.

2.3. Інші підходи до оцінювання розвитку електронного урядування

Вище розглядалися визнані загальносвітові методи розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування. Крім них існують й інші підходи та методи. Зупинимося на двох з них окремо – рейтинг е-уряду за підходом університету Waseda та метод оцінки, що використовується ЄС.

Японський університет Waseda для оцінки розвитку електронного урядування запропонував власну систему індикаторів¹⁷. У цій системі використовуються такі 9 індикаторів та їх субіндикаторів.

Таблиця 15

Система індикаторів оцінки е-уряду університету Waseda

Індикатори	Субіндикатори
1. Мережева готовність / інфраструктура	1-1 Інтернет-користувачі 1-2 Абоненти (підписки) широкосмугового доступу 1-3 Мобільні абоненти
2. Оптимізація управління / ефективність	2-1 Обізнаність щодо оптимізації 2-2 Архітектура інтегрованих підприємств 2-3 Адміністративні та бюджетні системи

Індикатори	Субіндикатори
3. Онлайн-сервіси / функціонування додатків	3-1 Е-закупівлі 3-2 Е-податкові системи 3-3 Системи е-користувачів 3-4 Системи е-здоров'я 3-5 Системи е-голосування 3-6 Сервіси «однієї зупинки»
4. Національний портал / сторінка	4-1 Навігація 4-2 Інтерактивність 4-3 Інтерфейс 4-4 Технічні аспекти
5. Урядовий СІО (головний ІТ-керівник)	5-1 GCІО-присутність 5-2 GCІО-мандат 5-3 СІО-організації 5-4 СІО-програми розвитку
6. Просування е-уряду	6-1 Правовий механізм 6-2 Механізм забезпечення 6-3 Механізм підтримки 6-4 Механізм оцінки
7. Е-участь/цифрове включення	7-1 Механізм е-інформації 7-2 Консультації 7-3 Прийняття рішень
8. Відкритий уряд	8-1 Правова структура 8-2 Суспільство 8-3 Організація
9. Кібербезпека	9-1 Правова структура 9-2 Кіберзлочинність / контрзаходи 9-3 Інтернет-безпека / організація

Незважаючи на, здавалося б, відмінну від наведених вище систем індикаторів та індексів структуру індикаторів та їх складових, в результаті аналізу одержані результати, дуже близькі до наведених у табл. 14. При цьому результати наводяться лише по 63 країнах, серед яких України немає.

Також слід зауважити, що за період 2013–2015 рр. система індикаторів була дещо змінена, що викликає значні труднощі для подальшого узгодження результатів та їх порівняння; крім цього звернемо увагу на те, що індикатор 7 повторює розглянутий вище індекс ЕРІ.

Європейський Союз використовує власну методику оцінки рівня розвитку електронного урядування¹⁸. Методика спрямована на виконання Плану дій ЄС з розвитку електронного урядування та побудована у відповідності з його політичними пріоритетами:

- розширення прав і можливостей користувачів;
- єдиний цифровий ринок;
- ефективність та дієвість;
- передумови.

Для кожного політичного пріоритету структура оцінювання являє собою набір контрольних показників верхнього рівня.

Для пріоритету «Розширення прав і можливостей користувача» – «Розширення можливостей уряду», завдання розподіляються на такі 3 групи:

1. «Орієнтований на користувача (user-centric) уряд».

Оцінюється доступність, зручність та обсяг користування публічними онлайн-сервісами, також розглядається рівень обізнаності та наявні бар'єри з метою висвітлення очевидних розривів у доступності й використанні ІТ.

2. «Прозорий уряд».

Оцінюється прозорість діяльності урядових органів і процедур надання послуг, доступність персональних даних для користувачів (що відмічається в Плані дій ЄС як одна з найбільш затребуваних електронних послуг). Ця оцінка істотно впливає на оцінку відкритості та прозорості уряду.

3. «Спільний (співпрацюючий) уряд».

Аналізуються наявність та використання засобів соціальних медіа для спільного створення послуг.

Для пріоритету «Єдиний цифровий ринок» – так званого «Безшовного уряду», розглядаються такі 2 групи завдань:

- 4. «Мобільність бізнесу» та
- 5. «Мобільність громадян».

Вимірюється наявність та можливість використання деяких найбільш впливових транскордонних послуг.

Для пріоритету «Ефективності та дієвості» – «Уряд, орієнтований на результат», оцінюється:

6. «Ефективний уряд» – виконується вимірювання використання, задоволеності користувачів та їх сприйняття уряду;

7. «Дієвий уряд» – уявлення про успішність переходу від паперових до онлайн-послуг та методів роботи.

Для останнього пріоритету «Передумови» – «Смарт-уряд» оцінюються:

8. Ключові передумови забезпечення.

Зауважується, що для одержання кожної з оцінок проводяться значні обстеження аудиторії користувачів – до 27000 осіб по 27 країнах-учасницях ЄС, аналіз соціальних медіа, мереж, використовуються інші методи та засоби соціального аналізу, специфічні для кожного з наведених вище ключових пріоритетних завдань.

З іншої сторони, ця методологія в порівнянні з наведеними вище індикаторно-індексними методами, на погляд автора, виглядає занадто складною та синтетичною. Це відображається й у звіті¹⁹, де замість звичних рейтингових оцінок наводяться різнобічні групування та класифікації країн за сукупними та окремими одержаними оцінками.

2.4. Моніторинг розвитку електронного урядування в Україні

Цей підрозділ підготовлено на основі звіту²⁰ 2015 року за результатами моніторингу розвитку електронного урядування в Україні. Дослідження декілька років проводиться групою неурядових організацій на чолі з громадською організацією «Подільська агенція регіонального розвитку», включаючи Асоціацію міст України, Асоціацію органів місцевого самоврядування «Міста електронного урядування України», ГО «Європейський діалог», ВГО «Громадянська мережа «ОПОРА».

Метою дослідження є визначення рівня використання засобів електронного урядування в діяльності органів місцевого самоврядування для забезпечення інформування населення, сприяння прозорості місцевої політики та протидії корупції, якості надання адміністративних послуг, залучення громадськості до суспільно-політичних процесів.

У ході дослідження аналізуються офіційні веб-сайти, системи

електронного документообігу органів місцевого самоврядування та центри надання адміністративних послуг найбільших міст України. У 2015 р. до цього переліку було внесено 125 міст.

При цьому основними завданнями моніторингу є визначення:

- стану інформаційної відкритості органів місцевого самоврядування, залучення громадськості до розробки місцевої політики;
- рівня готовності міст України до надання електронних адміністративних послуг;
- типових проблем та кращого досвіду застосування таких засобів електронного урядування, як офіційні веб-сайти установ, системи електронного документообігу та методи надання адміністративних послуг.

Вирішення цих завдань дозволяє побудувати рейтинг органів місцевого самоврядування, що відображає рівень застосування технологій електронного урядування, узагальнити одержані результати та розробити рекомендації щодо підвищення ефективності, публічності та прозорості діяльності органів влади.

Методологія моніторингу ґрунтується на законодавстві України щодо діяльності органів місцевого самоврядування та враховує попередній досвід досліджень. Для оцінки рівня розвитку електронного урядування виділені такі категорії електронного урядування:

- 1) доступ до інформації;
- 2) зворотний зв'язок з громадськістю;
- 3) адміністративні послуги;
- 4) доступ до публічної інформації;
- 5) зручність користування веб-сайтом;
- 6) оцінка системи електронного документообігу органу місцевого самоврядування (ОМС);
- 7) оцінка організації діяльності центрів надання адміністративних послуг.

Як і в розглянутих вище міжнародних дослідженнях, використовується система індикаторів – показників (табл. 16), що являють собою здебільшого якісні оцінки, які визначаються експертами на основі опитувань.

1. Доступ до інформації

1.1. Інформація щодо діяльності ОМС	
Показник	Критерії оцінки
Контактна інформація ОМС (місцезнаходження органу влади, поштова адреса, номери засобів зв'язку, адреси офіційного веб-сайту та електронної пошти)	3 = повна 1 - неповна 0 = відсутня
Телефони приймальні міського голови (прізвище, ім'я та по батькові, службові номери засобів зв'язку, адреси електронної пошти керівника органу)	3 = повна 1 = неповна 0 = відсутня
Загальні правила роботи установи, правила внутрішнього трудового розпорядку.	3 = повна 1 = неповна 0 = відсутня
Біографічні дані міського голови (дата народження, освіта, досвід роботи, сімейний стан, судимість, фото, партійна приналежність)	3 = повна 1 = неповна 0 = відсутня
Декларація про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру міського голови за минулий рік	3 = наявна 0 = відсутня
Графік прийому громадян міським головою	3 = наявна 0 = відсутня
Перелік повноважень міського голови	3 = наявна 0 = відсутня
Інформація про помічників, радників міського голови (штатних патронатних служб та поза-штатних)	1 = наявна 0 = відсутня
Контактні дані заступників міського голови (прізвище, ім'я та по батькові, службові номери засобів зв'язку, адреси електронної пошти)	3 = повна 1 = неповна 0 = відсутня
Біографічні дані заступників міського голови	1 = наявна 0 = наявна
Графік прийому заступників міського голови	3 = наявна 0 = відсутня
Декларації про майно, доходи і витрати заступників міського голови та секретаря міської ради за минулий рік	3 = повна 1 = неповна 0 = відсутня

1.1. Інформація щодо діяльності ОМС

Показник	Критерії оцінки
Склад депутатського корпусу, контактна інформація (поштова адреса, номери засобів зв'язку, адреси офіційного веб-сайту та електронної пошти)	2 = повна 1 = неповна 0 = відсутня
Біографічні дані депутатів (дата народження, освіта, досвід роботи, сімейний стан, судимість, фото, партійна приналежність)	2 = повна 1 = неповна 0 = відсутня
Інформація про майновий стан депутатів (декларації про майно, доходи і витрати)	2 = повна (всіх депутатів) 1 = неповна 0 = відсутня
Інформацію про права та обов'язки депутатів міської ради	1 = наявна 0 = відсутня
Інформація про графік прийому (дні, години та місце прийому) громадян депутатами	3 = наявна 0 = відсутня
Інформація про перелік та межі округів, депутатів, які від них обрані	1 = наявна 0 = відсутня
Інформація про місцезнаходження, поштову адресу, номери засобів зв'язку та електронної пошти секретаріату/апарату міської ради	3 = наявна 0 = відсутня
Інформація про кількість коштів, виділених з депутатських фондів на потреби громадян	3 = наявна 0 = відсутня
Назви та склад постійних комісій	2 = повна 1 = неповна 0 = відсутня
Назви та склад депутатських груп і фракцій	2 = повна 1 = неповна 0 = відсутня
Інформація про склад виконкому (відомості про секретаря ради та заступників голови, телефони приймальні, розклад прийомів громадян)	3 = повна 1 = неповна 0 = відсутня
Інформація про функції, повноваження, основні завдання, напрями діяльності та фінансові ресурси виконкому	3 = повна 1 = неповна 0 = відсутня
Інформація про адресу, номери засобів зв'язку та електронної пошти керуючого справами (виконавчого комітету)	3 = повна 1 = неповна 0 = відсутня

1.1. Інформація щодо діяльності ОМС

Показник	Критерії оцінки
Інформація про місце та час засідань виконавчого комітету	3 = наявна 0 = відсутня
Перелік виконавчих органів міської ради, їх структура, місце розташування, режим роботи	3 = повна 1 = неповна 0 = відсутня
Перелік комунальних підприємств, закладів соціальної сфери, що надають послуги населенню, лікувальних, оздоровчих установ, дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів, які розміщені в місті із зазначенням адреси, керівників, номерів телефонів, розпорядку роботи	3 = повна 1 = неповна 0 = відсутня
Перелік та умови отримання послуг, що надаються цими органами	3 = повна 1 = неповна 0 = відсутня
Відомості про діючі тарифи	3 = в окремому розділі 1 = наявна, але не в окремому розділі 0 = відсутня
Відомості про місцеві податки і збори	1 = наявна 0 = відсутня
Річний план закупівель і зміни до нього	3 = наявна 0 = відсутня
Відомості про проведення закупівель товарів (робіт, послуг) за бюджетні кошти	3 = наявна 0 = відсутня
Оголошення про намір передати комунальне майно в оренду	3 = наявна 0 = відсутня
Перелік цілісних майнових комплексів і нерухомого майна, що може бути передане в оренду	3 = наявна 0 = відсутня
Інформація про стан та використання комунального майна	2 = наявна 0 = відсутня
Інформація про витрати і надходження до місцевого бюджету	1 = наявна 0 = відсутня
План діяльності регуляторного органу з підготовки проектів регуляторних актів та зміни до нього	2 = наявна 0 = відсутня

1.1. Інформація щодо діяльності ОМС

Показник	Критерії оцінки
Повідомлення про оприлюднення проекту регуляторного акта з метою одержання зауважень і пропозицій	2 = наявна 0 = відсутня
Наявність проектів для обговорення регуляторних актів	3 = наявна 0 = відсутня
Аналіз регуляторного впливу	2 = наявна 0 = відсутня
Оголошення про земельні аукціони та конкурси	1 = наявна 0 = відсутня
Результати земельних аукціонів та конкурсів	1 = наявна 0 = відсутня
Інформація на сайті про механізми чи процедури, за допомогою яких громадськість може представляти свої інтереси або в інший спосіб впливати на реалізацію повноважень розпорядника інформації	3 = наявна 0 = відсутня
Інформація про процедуру проведення громадських слухань (процедура ініціювання і проведення слухань, врахування їх результатів)	1 = наявна 0 = відсутня
Інформація про проведені громадські слухання (за минулий рік)	1 = наявна 0 = відсутня
Відомості про наявні вакансії в ОМС (вакансії, порядок та умови проходження конкурсу на заміщення вакантних посад)	3 = повна 1 = неповна 0 = відсутня
1.2. Інформація щодо інфраструктури та життєдіяльності міста	
Історія розвитку міста	1 = наявна 0 = відсутня
Статистичні відомості про стан соціально-економічного розвитку, природні ресурси, інвестиційні умови, стан народжуваності та смертності, житлово-комунальні умови, житлово-комунальні платежі населення, дотримання правопорядку	1 = наявна 0 = відсутня
Символіка, пам'ятні дати, свята міста чи регіону	1 = наявна 0 = відсутня
Новини міста	1 = наявна 0 = відсутня

4-06

Частина 6. МОНИТОРИНГ, ОЦІНЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

1.1. Інформація щодо діяльності ОМС	
Показник	Критерії оцінки
Анонси офіційних акцій та зустрічей	1 = наявна 0 = відсутня
Мапа міста	1 = наявна 0 = відсутня
Посилання на сайти інших органів влади	1 = наявна 0 = відсутня
<i>1.3. Рекомендовані²¹ до розміщення документи</i>	
Генеральний план міста	3 = повна 1 - неповна 0 = відсутня
Статут міста	1 = наявна 0 = відсутня
Стратегічний план розвитку міста	1 = наявна 0 = відсутня
Оприлюднення результатів розгляду пропозицій громадськості до проектів містобудівної документації	3 = наявна 0 = відсутня
Програма соціально-економічного розвитку міста	1 = наявна 0 = відсутня
Інші міські програми	1 = наявна 0 = відсутня
Державні та регіональні програми в частинах, що стосуються міста	1 = наявна 0 = відсутня
Звіти про виконання регіональних та місцевих цільових програм розвитку	2 = наявна 0 = відсутня
Звіт про хід та результати відчуження комунального майна	2 = наявна 0 = відсутня
Бюджет на поточний рік (наявність відповідного документу)	1 = наявна 0 = відсутня
Квартальні звіти про виконання місцевого бюджету	1 = наявна 0 = відсутня
Звіт про виконання бюджету за минулий рік	2 = наявна 0 = відсутня
Розпорядження міського голови	3 = наявна 0 = відсутня
Звіт міського голови про діяльність виконавчих органів ради за минулий рік	2 = наявна 0 = відсутня

Звіт міського голови про свою роботу за минулий рік	2 = наявна 0 = відсутня
Проекти рішень виконавчого комітету	3 = наявна 0 = відсутня
Рішення виконавчого комітету	3 = наявна 0 = відсутня
Регламент міської ради	1 = наявна 0 = відсутня
Плани роботи та розклад засідань ради (затверджено відповідним рішенням міської ради)	3 = повна 1 = неповна 0 = відсутня
Порядок денний засідань ради	3 = наявна 0 = відсутня
Протоколи засідань ради	1 = наявна 0 = відсутня
Проекти рішень засідань міської ради	3 = наявна 0 = відсутня
Рішення засідань ради	3 = наявна 0 = відсутня
Звіт про виконання плану роботи ради за минулий рік	2 = наявна 0 = відсутня
Положення про постійні та тимчасові комісії ради	1 = наявна 0 = відсутня
Плани роботи та розклад засідань комісій міської ради	3 = повна 1 = неповна 0 = відсутня
Рішення комісій	1 = наявна 0 = відсутня
Протоколи засідань комісій	1 = наявна 0 = відсутня
Звіти депутатських комісій про свою роботу	2 = наявна 0 = відсутня
Регуляторні акти міської ради	2 = наявна 0 = відсутня
Звіт про відстеження результативності регуляторного акта	2 = наявна 0 = відсутня
Щоквартальні звіти міського голови про здійснення державної регуляторної політики	2 = повна 1 = неповна 0 = відсутня

Таблиця 17

2.Зворотний зв'язок з громадськістю

Показник	Критерії оцінки
Наявність онлайн-приймальні міського голови	1 = наявна 0 = відсутня
Наявність форми подання електронних звернень	1 = наявна 0 = відсутня
Можливість прослідкувати опрацювання е-звернення	1 = наявна 0 = відсутня
Оприлюднення на сайті статистики щодо звернень громадян	1 = наявна 0 = відсутня
Проведення онлайн-опитування громадськості з актуальних питань життя територіальної громади	1 = наявна 0 = відсутня
Зв'язок сайту з соціальними мережами	1 = наявна 0 = відсутня
Можливість залишити коментар через соціальну мережу	1 = наявна 0 = відсутня
Можливість коментувати новини та інформаційні повідомлення	1 = наявна 0 = відсутня
Можливість обговорення проектів актів міської ради	1 = наявна 0 = відсутня
Комунікативна платформа для зв'язку з диспетчерською службою міста в режимі реального часу (онлайн-чат)	1 = наявна 0 = відсутня
Онлайн-трансляція засідань міської ради (наявність спеціалізованого розділу або сервісу на сайті)	1 = наявна 0 = відсутня
Можливість оцінити веб-сайт	1 = наявна 0 = відсутня

Таблиця 18

3. Адміністративні послуги

Показник	Критерії оцінки
Контактні дані ЦНАП (адреса, тел., e-mail)	3 = наявна 0 = відсутня
Режим доступу до ЦНАП (години прийому)	3 = наявна 0 = відсутня

Показник	Критерії оцінки
Наявність переліку та опису адміністративних послуг, які надаються міською владою	3 = наявна 0 = відсутня
Класифікація адміністративних послуг (за суб'єктами надання послуг, за сферами діяльності, за життєвими ситуаціями тощо)	1 = наявна 0 = відсутня
Наявність інформаційних карток адмінпослуг	3 = наявна 0 = відсутня;
Можливість надіслати лист до ЦНАП на електронну пошту для отримання консультації	3 = наявна 0 = відсутня
Можливість подати заяву та документи для отримання адмінпослуги/здійснити запис до електронної черги через електронний кабінет користувача	1 = наявна 0 = відсутня
Можливість відслідкувати стан опрацювання заяви на отримання адмінпослуги	1 = наявна 0 = відсутня
Можливість завантажити бланки заяв на отримання адмінпослуги	3 = наявна 0 = відсутня
Можливість завантажити форми заяв та інших документів для видачі документів дозвільного характеру	3 = наявна 0 = відсутня
Інформація на сайті про розташування місць, де надаються необхідні запитувачам форми і бланки установи	3 = наявна 0 = відсутня
Наявність інструментів електронної реєстрації до дошкільних навчальних закладів міста	1 = наявна 0 = відсутня

Таблиця 19

4. Доступ до публічної інформації

Показник	Критерії оцінки
Інформація про спеціальний структурний підрозділ або відповідальну особу для забезпечення доступу до публічної інформації	3 = наявна 0 = відсутня
Наявність форм запитів на публічну інформацію	3 = наявна 0 = відсутня
Можливість подати запит на публічну інформацію через електронну пошту	3 = наявна 0 = відсутня

Показник	Критерії оцінки
Інформація про систему обліку (реєстр публічної інформації), види інформації, яку зберігає розпорядник	3 = наявна 0 = відсутня
Інформація про порядок складання, подання запиту на інформацію, оскарження рішень розпорядників інформації, дій чи бездіяльності	3 = наявна 0 = відсутня
Звіти щодо задоволення запитів на інформацію	3 = наявна 0 = відсутня

Таблиця 20

5. Зручність користування веб-сайтом

Показник	Критерії оцінки
Наявність пошуку по сайту	1 = наявна 0 = відсутня
Наявність мапи сайту	1 = наявна 0 = відсутня
Можливість пошуку інформації за тегами	1 = наявна 0 = відсутня
Наявність мобільної версії веб-сайту	1 = наявна 0 = відсутня
Наявність версії веб-сайту для людей із вадами зору	1 = наявна 0 = відсутня
Можливість повернення на головну сторінку з будь-якої сторінки сайту	1 = наявна 0 = відсутня
Наявність меню навігації на кожній сторінці сайту	1 = наявна 0 = відсутня
Наявність багатомовної версії сайту	1 = наявна 0 = відсутня

Таблиця 21

6. Оцінка системи електронного документообігу ОМС

Показник	Критерії оцінки
Наявність системи внутрішнього електронного документообігу в органі місцевого самоврядування	1 = наявна 0 = відсутня

Показник	Критерії оцінки
Встановлення системи електронного документообігу в підрозділах органу місцевого самоврядування	2 = доступ усіх структур. підрозділів 1 = доступ частини структур. підрозділів 0 = жоден структур. підрозділ не має доступу
Кількість працівників (у відсотковому відношенні до загальної чисельності), що працюють із системою електронного документообігу	3 = 76%–100% 2 = 51%–75% 1 = 1%–50% 0 = 0%
Наявність у кожного працівника, який працює в системі електронного документообігу особистого пароля доступу до даних системи електронного документообігу	2 = 100% наявність 1 = часткова наявність 0 = не запроваджено
Наявність у кожного працівника органу місцевого самоврядування електронного цифрового підпису	2 = у кожного працівника 1 = у окремих працівників 0 = відсутні
Наявність розподіленого доступу користувачів до системи електронного документообігу	1 = наявний 0 = відсутній
Наявність електронної системи реєстрації звернень громадян у системі електронного документообігу	1 = наявна 0 = відсутня
Наявність електронної реєстрації вхідних документів	1 = наявна 0 = відсутня
Наявність електронної реєстрації вихідних документів	1 = наявна 0 = відсутня
Сканування вхідної документації	2 = сканування всіх документів 1 = сканування частини документів 0 = сканування не здійснюється

Показник	Критерії оцінки
Наявність електронного архіву документів органу місцевого самоврядування	1 = так 0 = ні
Підключення до системи електронного документообігу ОМС комунальних підприємств (КП) та закладів міста	2 = підключені всі КП 1 = підключено частину КП 0 = не підключено КП
Здійснення обміну електронними документами з державними органами влади різних рівнів за допомогою систем електронного документообігу	1 = обмін здійснюється 0 = обміну не відбувається
Здійснення обміну електронними документами з іншими органами влади з використанням цифрового підпису	1 = обмін здійснюється 0 = обміну не відбувається
Інтеграція системи електронного документообігу із іншими системами (геоінформаційна система, електронна пошта, електронні сервіси, бази даних, інші СЕД тощо)	2 = інтегрована з 2-ма і більше системами 1 = інтегрована з 1 системою 0 = не інтегрована
Проведення навчання для персоналу щодо використання системи електронного документообігу	1 = навчання відбуваються 0 = навчання відсутні
Перевірка знань персоналу на вміння користуватись системою електронного документообігу	1 = проводиться 0 = не проводиться
Здійснення електронного візування нормативних документів міської ради в системі електронного документообігу	1 = проводиться 0 = не проводиться
Інтеграція системи електронного документообігу з мобільними пристроями	1 = інтегрована 0 = не інтегрована

Питання	Відповідь
Якщо систему електронного документообігу впроваджено, який саме програмний продукт використовується?	
Якщо системи електронного документообігу не існує, чи планується впровадження її в майбутньому і в яких часових межах?	
Які додаткові функції має Ваша система електронного документообігу?	
Які нормативно-правові акти міської ради регулюють функціонування системи електронного документообігу?	

Зауважимо, що наведені в таблиці 16-6 питання щодо характеристик програмних засобів та одержана в результаті інформація навряд чи можуть бути використані при аналізі, та мають, скоріше, довідковий характер.

Таблиця 22

7. Оцінка організації діяльності центрів надання адміністративних послуг

Питання	Критерії оцінки
Наявність рецепції	1 = наявна 0 = відсутня
Наявність системи електронної черги	1 = наявна 0 = відсутня
Наявність інформаційних електронних терміналів самообслуговування	1 = наявна 0 = відсутня
Наявність зонування приміщення ЦНАП	1 = наявна 0 = відсутня
Наявність системи безпеки ЦНАП	1 = наявна 0 = відсутня
Наявність стендів з інформацією, зразками заяв тощо	1 = наявна 0 = відсутня

Питання	Критерії оцінки
Створення умов для людей з обмеженими фізичними можливостями (наявність пандусів, пристосованих інформаційних терміналів, стендів)	2 = наявність пандусу та інших умов 1 = наявність лише пандусу 0 = умови відсутні
Сповіднення користувачів про готовність результату щодо надання адміністративної послуги	1 = наявне 0 = відсутнє
Надання в приміщенні ЦНАП «супутніх» послуг (ксерокопія, банківські послуги тощо)	1 = наявне 0 = відсутнє
Наявність механізмів отримання думки споживачів (книги відгуків, скриньки для пропозицій, опитування на виході тощо)	1 = наявні 0 = відсутні
Чи можливо здійснити попередній запис в ЦНАП?	1 = так 0 = ні

Загалом використовується більше 150 показників та питань, виходячи з відповідей на які визначаються оціночні бали. Виходячи з їх сум, одержаних у відповідності з таблицею 16, утворюються рейтинги за 7 категоріями дослідження, на їх основі формується загальна оцінка рівня розвитку електронного урядування в органах місцевого самоврядування та сукупний рейтинг. Перші 20 місць цього рейтингу наведено в табл. 23.

Таблиця 23

Рейтинг деяких міст України за рівнем розвитку електронного урядування

Рейтинг	Місто	Бал
1	Київ, Славута, Шостка	211
2	Вінниця, Лубни, Рівне, Суми	201
3	Івано-Франківськ	198
4	Артемівськ, Павлоград	196
5	Дубно	194
6	Одеса	192
7	Херсон	191
8	Олександрія	189
9	Луцьк	188

Рейтинг	Місто	Бал
10	Тернопіль	187
11	Вознесенськ	184
12	Краматорськ	183
13	Бердянськ	181
14	Дніпродзержинськ	178
15	Харків	175
16	Черкаси	174
17	Коломия, Маріуполь, Чернівці, Чернігів	173
18	Бориспіль, Кременчук	172
19	Каховка	169
20	Дніпропетровськ	168

Додатково зауважимо, що проведення цього та подібних досліджень вимагає кропіткої роботи кваліфікованих експертів.

Висновки

1. Індекс розвитку електронного урядування (EGDI), що використовується ООН, є композитним індексом, утвореним через сукупність інших (суб) індексів та застосовується для вимірювання готовності й потужності національних урядів у використанні ІКТ для надання інформаційних послуг населенню, бізнесу та застосування самими органами влади. Індекс є корисним підґрунтям для урядовців, політиків, дослідників і представників громадянського суспільства та приватного сектора для одержання більш глибокого розуміння порівняльного положення країни у сфері створення та використання електронного уряду.

2. Індекс електронної участі (ЕРІ) використовується ООН як додатковий індекс до індексу розвитку електронного уряду EGDI. Він розширює масштаб огляду проблеми, зосереджуючи увагу на наданні інтерактивних інформаційних послуг громадянам.

3. Існують й інші, крім розроблених ООН, підходи та методи оцінювання розвитку електронного урядування. Зокрема, японський університет Waseda для оцінки розвитку електронного урядування запропонував власну систему індикаторів з 9 індикаторів та їх субіндикаторів. Європейський Союз використовує власну методику оцінки

рівня розвитку електронного урядування, що спрямована на виконання Плану дій ЄС з розвитку електронного урядування та побудована у відповідності з його політичними пріоритетами:

- розширення прав і можливостей користувачів;
- єдиний цифровий ринок;
- ефективність та дієвість;
- передумови.

4. В Україні існує практика оцінювання розвитку електронного урядування громадськими організаціями за власними методиками.

Запитання для самоконтролю

1. З яких субіндексів складається індекс розвитку електронного уряду?
2. Які складові визначають індекс електронної участі?
3. Які індикатори враховуються для визначення індексу розвитку електронного уряду за методологією японського університету Waseda?
4. Якими є особливості методики Європейського Союзу для оцінювання рівня розвитку електронного урядування?
5. Які показники були враховані під час моніторингу впровадження інструментів електронного урядування в органах місцевого самоврядування України?

Рекомендована література

1. Полумієнко С.К. ІТ-проекція технологічного розвитку України / Полумієнко С.К., Рибаків Л.О., Грінченко Т.О.; за ред. С. О. Довгого. – К.: Азимут-Україна, 2011. – 184 с.
2. Ліпкан В.А., Максименко Ю.Є., Желіховський В.М. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції. – К.: КНТ, 2006. – 280 с.
3. ICT Development Index. – Access mode: <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/publications/mis2015/methodology.aspx>

-
4. E-Government Development Index. – Access mode: http://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/DICE/Public-Sector/Public-Governance-and-Law/Transparency/E-Gov-Dev-Index_DICE-Report_4_2012/fileBinary/E-Gov-Dev-Index_DICE-Report_4_2012.pdf.
 5. United Nations E-Government Survey 2016. – Access mode: <https://publicadministration.un.org/en/Research/UN-e-Government-Surveys>.
 6. eGovernment Benchmark Framework 2012 – 2015. – Access mode: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-egovernment-report-2015-shows-online-public-services-europe-are-smart-could-be-smarter>.
 7. Моніторинг впровадження інструментів електронного урядування в органах місцевого самоврядування; наук. ред. А. Яскевич. – Вінниця: ГО «Подільська агенція регіонального розвитку», 2015. – 84 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/drive/folders/0B-bC7Ahe8Jpqlam9LNWo0bjBpWHnc>.

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1. Структури індексів розвитку інформаційного суспільства

Мета заняття: провести аналіз складових ключових індексів рівня розвитку інформаційних технологій, вміти визначати та порівнювати індекси на регіональному рівні, аналізувати дані Інтернет-джерел.

Об'єктом аналізу є індекси розвитку інформаційного суспільства.

Завдання.

1. Наведіть ключові складові базової моделі Національної інформаційної політики ЮНЕСКО. Які завдання створення електронного уряду визначаються в цій моделі?

2. Наведіть структуру та опишіть складові індексів NRI, GIІ та IDI.

3. Визначте за допомогою Інтернет-джерел, звітів ООН індекси NRI, GIІ та IDI по європейських країнах. Яке місце посідає Україна у відповідному рейтингу?

4. Побудуйте сукупну таблицю за цими рейтингами та визначте сукупну рейтингову оцінку за ними.

Практичне заняття 2. Аналіз індексів розвитку електронного урядування.

Мета заняття: провести порівняльний аналіз складових ключових індексів рівня розвитку електронного урядування, вміти визначати та порівнювати індекси на регіональному рівні, аналізувати дані Інтернет-джерел.

Об'єктом аналізу є індекси розвитку електронного урядування.

Завдання.

1. Наведіть структуру та опишіть складові індексів EGDI та EPI.

2. Визначте, в якому з наведених індексів використовується як субіндекс індекс EGDI.

3. Який з індексів корелює з індексом запобігання корупції?

4. Визначте за допомогою Інтернет-джерел, звітів ООН індекси EGDI та EPI по європейських країнах. Яке місце посідає Україна у відповідному рейтингу?

5. Побудуйте сукупну таблицю за цими рейтингами та визначте сукупну рейтингову оцінку за ними.

Практичне заняття 3. Аналіз рівня розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування в Україні.

Мета заняття: провести порівняльний аналіз рівня розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування по регіонах України, вміти визначати необхідні для розрахунку індексів дані, порівнювати індекси на регіональному рівні.

Об'єктом аналізу є індикатори рівня розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування в Україні.

Завдання.

1. Визначте за допомогою Інтернет-джерел, даних Держстату кількість Інтернет-користувачів по регіонах України, побудуйте рейтинг.

2. Проаналізуйте сайти обласних рад, обласних державних адміністрацій, побудуйте рейтинг їх інформативності для користувача з Вашої точки зору.

3. Побудуйте сукупний рейтинг за кількістю користувачів та Вашими оцінками інформативності розглянутих сайтів. Обґрунтуйте Вашу позицію.

ГЛОСАРІЙ

Індекс (субіндекс) – як правило, інтегральна оцінка, що утворюється через набір індикаторів за допомогою арифметичних або інших операцій.

Індикатор – показник, що описує певну властивість, характеристику (стану) країни, регіону, іншої системи та використовується для оцінки цієї властивості, що, в тому числі, дозволяє судити про її інші властивості, недоступні для безпосереднього дослідження. Іноді використовуються поняття субіндикаторів (див. субіндекс).

Композитний індекс – індекс, що утворюється з сукупності індексів або субіндексів (див. індекс).

Нормалізація, нормування – зведення за допомогою арифметичних та інших операцій і методів значень певної величини до бажаного діапазону зміни, як правило – до проміжку числових значень від 0 до 1.

Субіндекс – індекс, на основі якого розраховується цільовий (інтегральний) індекс. Може використовуватися як самостійна часткова оцінка певної групи властивостей системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інформаційна політика України: європейський контекст: монографія / Л.В. Губерський, Є.Є. Камінський, Є.А. Макаренко та ін. – К.: Либідь, 2007. – 360 с.
2. Колпаков В.К. Адміністративне право України: навч. посіб. / В.К. Колпаков. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 544 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-7900.html>.
3. Ліпкан В.А. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції / Ліпкан В.А., Максименко Ю.Є., Желіховський В.М. – К.: КНТ, 2006. – 280 с.
4. Моніторинг впровадження інструментів електронного урядування в органах місцевого самоврядування; наук. ред. А. Яскевич. – Вінниця: ГО «Подільська агенція регіонального розвитку», 2015. – 84 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/drive/folders/0B-bC7Ahe8Jpqlam9LNWo0bjBpWHnc>.
5. Национальная информационная политика: базовая модель; пер. с англ. – М.: МЦБС, 2010. – 172 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.ifapcom.ru/files/News/Images/2010/nip_rus.pdf.
6. Передумови становлення інформаційного суспільства в Україні / Баховець О.Б., Грінченко Т.О., Гуляев К.Д., Полумієнко С.К. та ін.; за ред. С.О. Довгого. – К.: Азимут-Украина, 2008. – 288 с.
7. Полумієнко С.К. ІТ-проекція технологічного розвитку України / Полумієнко С.К., Рибаків Л.О., Грінченко Т.О.; за ред. С.О. Довгого. – К.: Азимут-Украина, 2011. – 184 с.
8. Полумієнко С.К. Про рівень розвитку інформаційного суспільства в Україні / Полумієнко С.К., Рибаків Л.О. // Наука та інновації. – 2012. – Т. 8, № 6. – С. 84 – 89.
9. Юсупов Р.М. Научно-методологические основы информатизации / Юсупов Р.М., Заболотский В.П. – СПб.: Наука, 2000. – 455 с.
10. Bornman E. The Mobile Phone in Africa: Has It Become a High-

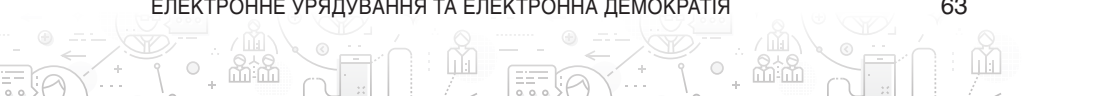

way to the Information Society or Not? // Contemporary Educational Technology. – 2012. – № 3(4). – P. 278–292. – Access mode: <http://www.cedtech.net/articles/34/343.pdf>.

11. Global Innovation Index. – Access mode: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2016-report>
12. ICT Development Index. – Access mode: <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/publications/mis2015/methodology.aspx>
13. E-Government Benchmark Framework 2012 – 2015. – Access mode: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-egovernment-report-2015-shows-online-public-services-europe-are-smart-could-be-smarter>.
14. E-Government Development Index. – Access mode: http://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/DICE/Public-Sector/Public-Governance-and-Law/Transparency/E-Gov-Dev-Index_DICE-Report_4_2012/fileBinary/E-Gov-Dev-Index_DICE-Report_4_2012.pdf.
15. The Networked Readiness Index. – Access mode: <http://reports.weforum.org/global-information-technology-report-2015/network-readiness-index/>.
16. United Nations E-Government Survey 2016. – Access mode: <https://publicadministration.un.org/en/Research/UN-e-Government-Surveys>.

ПРИМІТКИ

- 1 Баховець О.Б., Грінченко Т.О., Гуляев К.Д., Полумієнко С.К., Рибаків Л.О., Тюрін В.В. Передумови становлення інформаційного суспільства в Україні / за ред. С. О. Довгого. Київ: Азимут-Україна, 2008. 288 с.
- 2 Bornman E. The Mobile Phone in Africa: Has It Become a Highway to the Information Society or Not? Contemporary Educational Technology, 2012. 3(4). P. 278–292. URL: <http://www.cedtech.net/articles/34/343.pdf>.
- 3 Передумови становлення інформаційного суспільства в Україні. Київ: Азимут-Україна, 2008. 288 с.
- 4 The Networked Readiness Index. URL: <http://reports.weforum.org/global-information-technology-report-2015/network-readiness-index/>
- 5 URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GITR2015.pdf
- 6 URL: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2016-report>
- 7 URL: <http://www.itu.int>.
- 8 URL: <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/publications/mis2015/methodology.aspx>
- 9 Полумієнко С.К., Рибаків Л.О., Грінченко Т.О. ІТ-проекція технологічного розвитку України / За ред. Довгого С.О. Київ: Азимут-Україна, 2011. 184 с.
- 10 Полумієнко С. К., Рибаків Л.О. Про рівень розвитку інформаційного суспільства в Україні. Наука та інновації. 2012. Т. 8. № 6. С. 84–89.
- 11 Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
- 12 United Nations E-Government Survey 2016. URL: <https://publicadministration.un.org/en/Research/UN-e-Government-Surveys>
- 13 UNPACS Data Center. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/data-center>
- 14 E-Government Development Index. URL: http://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/DICE/Public-Sector/Public-Governance-and-Law/Transparency/E-Gov-Dev-Index_DICE-Report_4_2012/fileBinary/E-Gov-Dev-Index_DICE-Report_4_2012.pdf
- 15 Transparency International Ukraine. URL: <http://ti-ukraine.org/news/oficial/5741.html>.
- 16 United Nations E-Government Survey 2016. URL: <https://publicadministration.un.org/en/Research/UN-e-Government-Surveys>
- 17 2015 Waseda–IAC International E-Government Ranking Survey. URL: http://www.e-gov.waseda.ac.jp/pdf/2015_Waseda_IAC_E-Government_Press_Release.pdf
- 18 eGovernment Benchmark Framework 2012 – 2015. URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-egovement-report-2015-shows-online-public-services-europe-are-smart-could-be-smarter>
- 19 Future-Proofing eGovernment for a Digital Single Market. URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-egovement-report-2015-shows-online-public-services-europe-are-smart-could-be-smarter>.
- 20 Моніторинг впровадження інструментів електронного урядування в органах місцевого самоврядування / наук. ред. А. Яскевич. Вінниця: ГО «Подільська агенція регіонального розвитку», 2015. 84 с. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/OB-bC7Ah8Jpqlam9LNWo0bjpWHc>.
- 21 Законодавством – прим. авт.

Навчальне видання

Сергій Костянтинівич Полумієнко

Загальна редакція

Андрій Іванович Семенченко, Валерій Михайлович Дрешпак

**ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ
ТА ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ
Навчальний посібник у 15 частинах**

Частина 6

**МОНІТОРИНГ, ОЦІНЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ
РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ**

Формат 60×90/16.

Папір офс. 80 г/м². Гарн. Таймс. Друк офс.

Ум. друк. арк. 4,0. Авт. арк. 2,3.

Наклад 500 прим.

Видавець та друк: ФОП Москаленко О. М.,
print.ukr@gmail.com